

ZVONÍ!

číslo 7

Regionální vydání

**Dnes je všude
plno nenávisti,
je to tím, že se
lidé málo znají**

Rozhovor s maminkou,
která pracuje v brněn-
ském předškolním klubu,
kam chodí i její děti.

**Kdo chce, hledá
cesty, kdo
nechce, nachází
jen výmluvy**

Rozhovor s Jitkou
Čáповou, dlouholetou
ředitelkou Mateřské školy
Pohádka v Plané nad
Lužnicí.

**Spádovost?
Rodiče ji vnímají
jako omezení
svobody volby**

Spádová vyhláška
pomáhá rovnoměrně
zaplnit školy, některým
dětem však přináší
problémy.

V reportáži z Hradce Králové se dozvíte, jak pomáhají zdejší dětem, které nechodí do běžných školek.

4

V Plzni si děti v místním předškolním klubu vyzkoušely, jaké to je při opravdovém zápisu.

Rozhovor s maminkou, která pracuje v brněnském předškolním klubu, kam chodí i její děti.

8

V Kladně získaly děti novou kamarádku. Jmenuje se Lucka a pomáhá dětem mluvit o jejich životě.

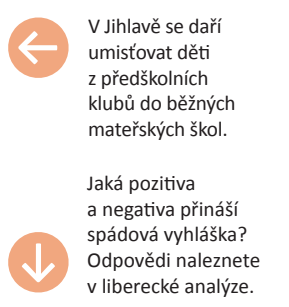
12

15

20

22

V Jihlavě se daří umísťovat děti z předškolních klubů do běžných mateřských školek.

Jaká pozitiva a negativa přináší spádová vyhláška? Odpovědi naleznete v liberecké analýze.

obsah

„Zápisy na nečisto“ připraví děti i rodiče na jejich den D 4

Reportáž z plzeňského klubu, kde si děti vyzkoušely, jak to funguje při zápisu.

Společná výchova učí děti vzájemné pomoci a toleranci 6

O spolupráci s předškolním klubem v Chrudimi hovoří ředitelka MŠ S. Čecha.

Dnes je všude plno nenávisti, je to tím, že se lidé málo znají . 12

Rozhovor s maminkou, jejíž dítě chodí do brněnského předškolního klubu.

Panenko Lucka pomáhá dětem posílit jejich sebeúctu. 15

Německá metoda Persona Dolls prolamuje bariéry mezi učitelkami a dětmi.

V budoucnu umístíme ještě více dětí do státních školek 20

Rozhovor o tom, jak v Jihlavě pomáhají řešit začleňování dětí do MŠ.

Co brání vstupu některých dětí do běžných školek? 24

Analýza příčin, které zavírají některým dětem dveře do mateřských školek.

Spádovost? Rodiče ji vnímají jako omezení svobody volby 28

Analýza výhod i negativních dopadů spádové vyhlášky v Liberci.

Školky mají volno, přípravné třídy a předškolka hlásí plno 30

Analýza naplněnosti MŠ ukázala, že někteří rodiče raději posílají děti jinam.

editorial

Vážení přátelé,

sedmé číslo časopisu Zvoní se oproti těm předchozím v několika aspektech liší. Především jde o regionální vydání, jehož obsahem je 16 článků z 16-ti různých míst České republiky. Jejich autory jsou pracovníci organizací sdružených v projektu „Pojďte do školky!“, pod jehož hlavníčkou vychází i tento časopis. Vznikl tak zajímavý kaleidoskop článků přímo „z terénu“, výběr jejich témat jsme totiž nechali plně na nich.

Na následujících stránkách vás tak pozveme do několika předškolních klubů, které tyto organizace provozují. Dozvíte se, jak zde s dětmi pracujeme, velký prostor je též věnován úspěšné spolupráci s běžnými mateřskými školkami. Další část tohoto čísla tvoří lokální analýzy, které se snaží odpovědět na otázku, proč v ČR žije tolik dětí, pro které jsou brány běžných mateřských školek z různých důvodů zavřeny. A to přes to, že jde o děti, které předškolní péči potřebují asi ze všech nejvíce.

Přeji příjemné čtení.

Martin Kovalčík
Člověk v tísni

NAJÍT SPOLEČNOU ŘEČ? Žádný problém...

Ilustrační foto: Leonid Mamchenkov (CC BY 2.0)

KOMENTÁŘ **Kde hledat inspiraci? U těch, o které tu jde především...**

Malým dětem je většinou jedno, odkud ten druhý přichází. Je to jen další kamarád do hry.

Na konci června tohoto roku skončí dvouletý projekt „Pojďte do školky!“, který spojuje devět neziskových organizací ve snaze přispět větší dostupnosti předškolní výchovy dětem, které vyrůstají v prostředí ubytoven a jiných sociálně vyloučených lokalit. Projekt probíhá v šestnácti městech České republiky. Konkrétně jde o Bílinu, Brno, Frýdek Místek, Hradec Králové, Chomutov, Chrudim, Jihlavu, Kladno, Liberec, Olomouc, Plzeň, Rokycany, Sokolov, Tábor, Ústí nad Labem a Vsetín.

Projekt si klade tři hlavní cíle. Jeho páteřním bodem je provoz sítě nízkoprahových předškolních klubů, které tvoří vhodný doplněk či alternativu běžných mateřských škol. Ideálně slouží jako „přípravka“ před vstupem do klasické mateřinky, v druhém případě pak nabízí kvalitní přípravu na školní zápis. Organizace Člověk v tísni nabízí své služby v celkem dvanácti klubech, po jednom provozuje každý z partnerů projektu. Společně tak pomáhají připravit na bezproblémový přechod na základní školu zhruba 350 dětí, které by jinak žádné předškolní vzdělání pravděpodobně neabsolvovaly.

Dalším, neméně významným, cílem je podpora učitelů, která je v mnoha

ohledech stále nedostatečná. Během dvou let proto uspořádali pracovníci organizací přes 120 kurzů, během nichž se přes 2 500 pedagogů seznamovalo s různými vzdělávacími přístupy a metodami, které mohou přispět ke kvalitnímu rozvoji každého dítěte, které k nim do školky chodí. Tedy i toho, které z nejruznějších důvodů potřebuje speciální pozornost.

Třetím bodem projektu je podpora lokálních tvůrců vzdělávacích politik. Právě oni vytvářejí základní podmínky místního předškolního vzdělávání a právě oni mohou zásadně přispět k odstraňování překážek, které v současnosti brání přístupu některých dětí do mateřských škol.

Chceme svým dílem přispět k tomu, aby se kvalitní podpory dostalo právě těm dětem, které ji potřebují nejvíce. Díky našemu působení v terénu máme co nabídnout. Jistě, existuje mnoho problémů, které je potřeba vyřešit. Při hledání společné řeči bychom se možná mohli inspirovat u těch, o které tu jde především. Malým dětem je většinou jedno, odkud ten druhý přichází. Je to jen další kamarád do hry.

Martin Kovalčík
Člověk v tísni

Partneři projektu:

Člověk v tísni, o. p. s.
www.clovekvtsni.cz

Amalthea, o. s.
www.amalthea.cz

Diakonie Českobratrské církve evangelické, středisko Vsetín
www.diakonievsetin.cz

Diecézní charita Brno – Oblastní charita Jihlava
www.jihlava.charita.cz

Cheiron T, o. p. s.
www.cheiront.cz

IQ Roma servis, o. p. s.
www.iqrs.cz

Občanské sdružení Salinger
www.salinger.cz

Sdružení sociálních asistentů Ostrava, o. s.
www.socialniasistence.cz

Společnost Tady a teď, o. p. s.
www.tadyated.org

DNES JE TO JEN JAKO. Ale příště, ve skutečné škole, už to bude doopravdy.

Foto: archiv Společnost Tady a teď

PLZEŇ „Zápisy na nečisto“ připraví děti i rodiče na jejich den D

V plzeňském předškolním klubu si děti vyzkouší, jak to funguje při skutečném zápisu.

Michaela Vizinová a Barbora Nagyová otevírají čtyřikrát v týdnu dveře Předškolního klubu dětem, jejichž rodiče si nemohou dovolit umístit své potomky do běžného předškolního zařízení. Klub spravuje Společnost Tady a teď, o. p. s., která je zároveň jedním z partnerů, kteří také participují na projektu „Pojďte do školky!“.

V tomto školním roce se v klubu sešlo více dětí, které v zimě čekal zápis k povinné školní docházce. Michaela a Bára se proto rozhodly věnovat zápisům do 1. tříd zvýšenou pozornost nejen při práci se samotnými dětmi, ale i v rámci spolupráce s jejich rodiči. Cílem bylo zprostředkovat zákonným zástupcům co nejvíce informací a osvětlit jim všechny možnosti, které lze při zápisech na základní školy v Plzni využít, upozornit rodiče na to, že existuje více relevantních kritérií pro výběr vhodné školy než jen dobrá dostupnost.

Škola pro děti ze sousedství

Zápisy k povinné školní docházce měly odstartovat na plzeňských základních školách již v polovině ledna, valná většina rodičů však ještě před Vánoci netušila, na ja-

kou z nich se k zápisu se svými dětmi vydá. Většinou rozhodnutí odkládali nebo se jejich myšlenky upínaly k základní škole v centru města, kterou již tradičně navštěvuje mnoho dětí ze sousedství.

Podobně dostupné školy lze v blízkosti jejich bydliště nalézt ještě dvě či tři, ty však místní rodiče z různých důvodů přehlížejí nebo dokonce neznají. „Zmíněná škola je dlouhodobě přetěžovaná dětmi ze sociokulturně znevýhodněného prostře-

Přišlo nám důležité, aby děti i rodiče věděli, jak zápis probíhá. Aby tušili, co je tam čeká.

dí, což má negativní dopad jak na samotnou školu, tak i na děti. Kumulace těchto dětí v prostředí jedné ZŠ tak dlouhodobě podporuje jejich segregaci, což komplikuje práci pedagogů, rozvoj dětí a v neposlední řadě se tím snižuje atraktivita školy v povědomí široké veřejnosti.“ vysvětluje Michaela Vizinová.

Počátkem ledna zorganizovala Michaela s Bárou v klubu osvětové setkání s úmyslem předložit rodičům budoucích prvňáčků komplexní informace o zápisech. „Pro rodiče jsme připravily souborné materiály, snažily jsme se v nich popsat vše důležité, co se zápisy do prvních tříd souvisí. Vybraly jsme také několik škol v centru města, o kterých jsme si myslely, že mají jejich dětem co nabídnout,“ popisuje zpětně setkání Michaela Vizinová.

Během schůzky se zcela spontánně rozvinula diskuse, díky níž bylo možné nenásilně kriticky nahlédnout problematiku výběru vhodné školy. Rodičům byla také v závěru nabídnuta možnost navštívit v jednotlivých školách dny otevřených dveří. Tu nakonec využila jen jedna maminka, kterou na její žádost na prohlídku doprovodila Michaela.

Druhé setkání, koncipované jako simulace skutečného zápisu, se uskutečnilo takřka bezprostředně před samotnými zápisy na školách. Tento „zápis na nečisto“ Michaela a Bára uspořádaly s úmyslem připravit budoucí školáky i jejich rodiče na nezvyklou situaci a rozptýlit tak jejich případné

obavy či nejistoty. „Přišlo nám důležité, aby děti i rodiče věděli, jak takový zápis probíhá. Aby tušili, co je tam čeká, a aby byli připraveni, na co se paní učitelky budou třeba ptát,“ objasňuje hlavní motiv setkání Bára Nagyová.

Simulace zprostředkovala dětem i rodičům plnohodnotný zážitek z oficiálního jednání se všemi náležitostmi skutečného zápisu, kterému měli v následujících dnech čelit, jen v jakémsi bezpečném prostředí. „Snažili jsme se co nejvěrněji napodobit situaci u zápisu, proto se ve výsledku hodilo, že jsem žádné z dětí osobně neznal. Vtiskli jsme tomu oficiální punc a tím se nám, myslím, podařilo navodit atmosféru velmi blízkou skutečnému jednání ve škole a o to nám šlo především,“ uvedl další zamestnanec organizace, Karel Polanský, který na sebe vzal pro potřebu zkušebního zápisu roli učitele.

Jedenáct z dvanácti

Pokusíme-li se shrnout dopad obou setkání na rozhodování rodičů dětí z Předškolního klubu a zjednodušit jej na řec čísel, dojdeme k následujícím údajům. V souvislosti se zápisy do základních škol bylo podpořeno celkem 12 dětí a 11 zákonných zástupců. Z toho 8 dětí dochází do Předškolního klubu, zbývající 4 klub navštěvovaly v minulém školním roce a v současné době buď dochází do přípravného ročníku ZŠ, nebo již ukončily spolupráci. K zápisu na 5 různých plzeňských škol se dostavilo 11 dětí a 10 zákonných zástupců. S jednou rodinou organizace i nadále spolupracuje na řešení dodatečného zápisu. Pracovnice klubu k zápisu doprovázely 4 zákonné zástupce. „Velice pozitivně hodnotím skutečnost, že si podpoření rodiče svá rozhodnutí opravdu promýšleli, Plzeň je krajské město a má mnoho základních škol, není zde důvod, aby se ohrožené děti kumulovaly pouze v jedné nebo dvou školách,“ shrnuje dění kolem zápisů Michaela Vizinová.

Vzhledem ke zkušenostem z předchozích let je zřejmé, že dostatek informací, znalost dostupných alternativ, podstoupená simulace i možnost asistence u zápisu výrazně ovlivnily uvažování rodičů. Podařilo se je inspirovat k přemýšlení v širším kontextu a vykročení ze zažitých stereotypů. Nebýt této podpory, patrně by bez dlouhého rozmyšlení zapsali své potomky do již zmiňované školy v centru města a dobrovolně by tak přispěli k narůstající kumulaci a částečné segregaci dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí v tomto vzdělávacím zařízení. Na místo toho se za pomoci Michaely a Bary odvážíli zvolit méně obvyklou cestu a aktivně podpořit proces inkluze.

Miroslav Gažák
Společnost Tady a teď

Adaptační pobyty aneb na skok do opravdové školky

POZNÁTE, kdo je tu ze školky a kdo z předškolního klubu?

Foto: archiv Tady a teď

V předškolním klubu v Sokolově to funguje, proč by to nemohlo jít i u nás? Pozitivní zkušenost z tamních adaptačních programů nás přiměla pokusit se navázat podobnou spolupráci s některou plzeňskou mateřskou školou. A někdy i jednoduchá řešení bývají tou nejlepší cestou, jsou-li založena na ochotě a vzájemném porozumění.

Myšlenka adaptačních pobytů skvěle doplňuje naši vizi poskytované podpory předškolního vzdělávání dětí ze sociálně vyloučeného prostředí, pro které před několika lety vznikl i náš Předškolní klub. Tyto děti do běžných mateřských škol nedocházejí z mnoha různých důvodů. „Někteří rodiče například nemají informace, jak se svým dítětem absolvovat proces přihlašování. V průběhu roku se děti do školek prakticky nemají šanci dostat, protože jsou plné, častým důvodem je určitě i nedostatek financí,“ popisuje Michaela Vizinová, která je hlavní hybnou silou našeho Předškolního klubu.

V průběhu loňského října jsme se domluvili na spolupráci s 64. mateřskou školou v Plzni. Nutno podotknout, že celou situaci značně usnadnilo otevřené a nezaujaté jednání vedení předškolního zařízení, což ostatně svými slovy dokládá i samotná Michaela Vizinová: „Od samého počátku, kdy jsme 64. mateřské škole předložili návrh o spolupráci na realizaci adaptačních pobytů, se paní ředitelka Cozlová k této myšlence stavěla vstřícně.“

O záměru začlenit jednou týdně děti z Předškolního klubu do programu běžné mateřské školy samozřejmě věděli i jejich rodiče. Nápad konfrontovat tímto způsobem potomky s poněkud odlišným světem majority je zaujal již v počátku. I s odstupem času jej považují za vykročení správným směrem. „Jsem ráda, že se syn podívá, jak to v opravdové školce vypadá, chtěla bych ho tam na příští rok dát, tak už bude vědět, jak to chodí,“ zhodnotila ideu jedna z maminek.

Jakým způsobem ovlivnily adaptační pobyty zaběhnuté fungování předškolního klubu, popisuje Michaela v následujícím komentáři:

„Oproti běžnému provozu klubu se na Adaptační dopoledne scházíme o půl hodiny dříve, společně pak jedeme trolejbusem, jak s dětmi říkáme do opravdické školky. Než se děti zapojí do programu s kamarády ze školky, nejprve se nasvačí a pozvolna rozkoukají. Jeden po druhém se pak přidávají k té z aktivit, která se zrovna dělá.“ Děti se zapojují do řízených aktivit zaměřených například na rozvoj hrubé a jemné motoriky, mluvený projev a rozvoj slovní zásoby, grafomotoriku či zpěv. Pokroky, kterých jednotlivé děti dosáhly, bylo možné pozorovat již po několika týdnech. „Myslím, že je to pro děti více než přínosné. Některé děti, když přišly, tak opravdu jenom seděly a koukaly, dneska spolupracují, zvedají ruku, aktivně se zapojují a hlavně mluví. Myslím si, že jsou k dnešnímu dni výborně připraveny jít do běžné školky,“ hodnotí význam koncepce paní učitelka Renata z 64. mateřské školy.

Pozitivní výsledky společně strávených středečních dopolední jsou nepřehlédnutelné. Dětem vzrůstá sebevědomí ve verbálním projevu, aktivněji se zapojují do společných činností, ztrácejí zbytečný ostych, navazují nová kamarádství s vrstevníky z jiného sociálního okruhu a tak se zcela nenásilně a přirozeně učí novým věcem. To s sebou přináší prostý, leč výmluvný fakt, na návštěvy ve školce se skutečně těší.

Je velmi povzbudivé, že tento příznivý efekt vnímají obě zúčastněné strany a mateřská škola má vůli na základě tohoto pilotního pokusu pokračovat s programem adaptačních dnů i v budoucnu. „Rozhodně to s kolegyní nevnímáme jako zátěž. Normálně se věnujeme tomu týdennímu programu, který máme připravený, a vy se jen připojíte,“ kvituje možné pokračování spolupráce paní učitelka Renata. Jak již bylo řečeno, pro děti navštěvující Předškolní klub znamenají dopoledne v mateřské škole příležitost, jak poznat prostředí běžné mateřské školy, setkat se s větší skupinou vrstevníků. Jejich rodičům skýtají možnost získat skrze přímou zkušenost důvěru k institucionálnímu prostředí.

Miroslav Gažák

„OSLOVILI NÁS ZAMĚSTNANCI KLUBU a nám se jejich nabídka líbila,“ vzpomíná na začátek spolupráce s Amálkou Ivana Benešová. Foto: Ivana Benešová

CHRUDIM Společná výchova učí děti vzájemné pomoci a toleranci

„Máme přeci společný zájem, a tím je spokojenost a rozvoj nám svěřených dětí,“ osvětluje důvody spolupráce s předškolním klubem ředitelka MŠ S. Čecha Radka Melicherová.

Jedním z partnerů, který se podílí na projektu „Pojďte do školky!“, je také nezisková organizace Amalthea. Její pracovníci provozují předškolní klub Amálka, který je určený sociálně znevýhodněným dětem z Chrudimi a okolí. Děti se zde připravují na úspěšný vstup na základní školu a součástí výuky jsou i pravidelné návštěvy vrstevníků z Mateřské školy Svatopluka Čecha. „Děti se učí spolupracovat, komunikovat, učí se vzájemné pomoci, toleranci,“ popisuje v následujícím rozhovoru přínosy těchto návštěv učitelka MŠ Svatopluka Čecha Ivana Benešová.

Individuální přístup

Má vaše školka zkušenosti se vzděláváním dětí se speciálními vzdělávacími potřebami?

Ano, má a velice bohaté. Do naší mateřské školy jsou integrovány děti již od roku 1997.

Jak s těmito dětmi pracujete v současné době?

Součástí Mateřské školy Svatopluka Čecha je i jedna speciální třída, která je

určena právě pro děti se specifickými vzdělávacími potřebami. Tento školní rok sem chodí děti s tělesným postižením, jako je svalová hypotonie, děti s kombinovaným postižením, děti s celkově opožděným vývojem, či s opožděným vývojem řeči. Také jsou zde dvě děti s diagnostikovanou poruchou autistického spektra a děti mentálně hendikepované.

Oslovili nás zaměstnanci klubu a nám se jejich nabídka líbila. Věděli jsme, že máme jejich dětem co nabídnout.

Kolik dětí do této třídy chodí? A je věkově nějak omezena?

V této třídě máme ve školním roce 2014–2015 celkem 18 dětí, z toho 15 dětí je se specifickými vzdělávacími potřebami a tři děti jsou zde zařazeny se zdravotním znevýhodněním. Co se věku týče, tak

naše třída je věkově smíšená pro děti od tří do sedmi let.

Kdo všechno s dětmi v této speciální třídě pracuje?

Ve třídě s dětmi pracují dvě učitelky, dvě asistentky pedagoga a pět osobních asistentek. Celý tým naší třídy má opravdovou snahu děti rozvíjet v maximálně možné míře. Vzhledem k typu postižení u nich volíme především individuální přístup, popřípadě pracujeme se skupinkou dětí.

Spolupráce s Amálkou

Pojďme k vaší spolupráci s předškolním klubem Amálka. Co vás k ní vedlo?

Bylo to vlastně velmi jednoduché. Oslovili nás zaměstnanci klubu a nám se jejich nabídka líbila. Věděli jsme, že je to pro dobro věci a že máme jejich dětem co nabídnout. Takže to pro nás bylo tak nějak samozřejmé.

Jakým způsobem vaše vzájemná spolupráce probíhá?

DĚTI Z AMÁLKY CHODÍ za svými kamarády do MŠ Svatopluka Čecha jedenkrát za měsíc.

Foto: Ivana Benešová

Dle domluvy s panem Alešem a Ivou z klubu k nám, do naší Heřmánkové třídy, chodí děti z předškolního klubu jedenkrát za měsíc. Společně se přivítáme uvítací básničkou, cvičíme, stolujeme, hrajeme pohybové hry, tančíme. Učíme všechny děti navzájem, jak se máme správně chovat k návštěvě, která přijde za námi do školky, dbáme na její pěkné přivítání tak, aby se jí mezi námi líbilo. Ukazujeme si, jak správně používat hračky a ukládat je na své místo.

Co je smyslem těchto pravidelných společných hodin? Jak je vnímají děti, které vaši školku navštěvují?

Především je to ve vzájemném poznávání. Děti se učí spolupracovat, komunikovat, učí se vzájemné pomoci, toleranci. Učíme děti mravním a společenským návykům. Vždy návštěvu musíme pěkně pozdravit, připravíme jí malé pohoštění nebo dáreček, který si děti z klubu mohou odnést i domů. Učíme se, že i hračky půjčujeme a dělíme se o ně.

Děti z Heřmánkové třídy vnímají tuto spolupráci bez potíží. Ony nemají zábrany přijmout do své hry nové děti, vzít se s nimi za ruku a hrát si hru „Na bublinu“ nebo „Chodí pešek okolo“.

Vzájemná výměna informací

Jedna věc jsou děti, ty opravdu nemají problém přijmout do hry někoho dalšího. Ale co komunikace mezi pedagogy z obou zařízení?

I zde lze nalézt pozitivní přínos. Často dochází k vzájemné výměně zkušeností z praxe a odborných znalostí. Máme možnost prodiskutovat společně některá témata, která se týkají výchovy a vzdělávání předškolních dětí. A jde to bez problémů, máme přeci společný zájem, a tím je spokojenost a rozvoj nám svěřených dětí. Je to obohacení jak pro malé, tak i pro nás velké.

Celý kolektiv naší mateřské školy je vstřícný a přátelský. Naši zaměstnanci se o vše zajímají a snahu začleňovat děti z předškolního klubu do našich aktivit hodnotí kladně.

Vždy návštěvu musíme pěkně pozdravit, připravíme jí malé pohoštění, nebo dáreček, který si může odnést domů.

Jaký byl váš nejpříjemnější zážitek ze společných akcí? Překvapilo nebo zaskočilo vás něco?

Mezi ty nejvíce příjemné se jistě řadí společně strávené karnevalové dopoledne, které v naší školce proběhlo 23. února tohoto roku. Každý se proměnil v nějakou masopustní nebo pohádkovou postavu, děti i učitelé. Ještě jsme očekávali vzácnou návštěvu z Amálky a jaké bylo naše překvapení, když pan Aleš i paní Iva společně s dětmi přišli také v přestrojení! Měli krásně ručně vyrobené masky, jejichž

výroba jim dala jistě velkou práci a zabrala spoustu času.

Celé dopoledne jsme pak společně protančili, zahráli si nejrůznější hry a všichni jsme se prošli karnevalovým průvodem. Děti pak předvedly své masky na „přehlídce“, které se účastnila celá naše školka. Na konci karnevalového veselí od nás děti z Amálky dostaly sladkou odměnu a nafukovací balónky. A především doufám, že si odnesly spoustu nádherných zážitků, které jim vykouzlí úsměv na tvářičce, kdykoliv si na něj vzpomenu.

Nebáli jste se reakcí rodičů a okolí, když jste s klubem začínali spolupracovat?

Nebylo se čeho bát. Vyzkoušeli jsme si to na jedné společné akci, kterou byl Masopustní průvod městem. Průvodu se účastnili jak rodiče a děti z klubu Amálka, tak i z naší mateřské školy a nezaznamenali jsme žádnou negativní reakci rodičů ani okolí.

Na závěr mi dovolte trochu obecnější dotaz. Myslíte si, že je dobré, aby se všechny děti, pro které je to vhodné, vzdělávaly společně?

Tady musím odpovědět jednoznačně – samozřejmě, že je vhodné vzdělávání dětí bez postižení s dětmi s postižením. Dochází k vzájemnému obohacování, poznávání svých schopností, budování ohleduplnosti k druhým nebo k těm, kteří mají omezené možnosti a naši pomoc potřebují. Děti se učí větší toleranci a menší sobeckosti.

**Aleš Jirásek
Amalthea, o. s.**

PŘEDŠKOLNÍ KLUB U PIŠKOTA momentálně hlásí plno. Pravidelně ho navštěvuje 12 dětí.

Foto: archiv Občanské sdružení Salinger

HRADEC KRÁLOVÉ **Marek: U Piškota mě bavily hlavně hračky a knížky**

Předškolní klub U Piškota pomáhá dětem, které se nedostanou do běžných mateřinek.

Občanské sdružení Salinger je jednou z osmi partnerských organizací participujících na realizaci projektu „Pojďte do školky!“. Jde o neziskovou organizaci s dlouholetou zkušeností v oblasti práce s dětmi, mládeží a rodinami. Pracovníci organizace pomáhají lidem v těžkých životních situacích především vytvořit fungující rodinné prostředí, jejich motto zní „dát šanci začít znovu“. Šest středisek organizace působí jak v Hradci Králové, tak na území celého Královéhradeckého kraje.

V rámci projektu „Pojďte do školky!“ funguje v Hradci Králové předškolní klub U Piškota, který je dětem nejen se sociálním znevýhodněním k dispozici od pondělí do čtvrtka, vždy v době od 8:00 do 12:00. V současné době je do klubu zapsáno dvanáct dětí, čímž je jeho maximální kapacita naplněna.

Klub má k dispozici dvě asistentky a speciální pedagožku

Program předškolního klubu U Piškota je zaměřen na rozvoj slovní zásoby a komunikačních dovedností, rozvoj jemné a hrubé motoriky, grafomotoriky, prostorové

orientace, zrakové a sluchové diferenciacce a rozšiřování vědomostí dětí. Opomíjena není ani oblast sociálních dovedností, sebeobsluhy, hygieny a rozvoje volných schopností. Dále je zde dětem poskytována pravidelná individuální či skupinová logopedická péče a jednou za měsíc probíhá oblíbená canisterapie. V klubu pracuje speciální pedagožka a k dispozici jsou také dvě asistentky pedagožky.

To, že bude Marek chodit do běžné školy, lze považovat za úspěch i proto, že jeho rodina přišla v době zápisu o bydlení.

Další významnou aktivitou, spojenou s předškolním klubem, je doučování dětí. To probíhá přímo v rodinách, čímž se mimo jiné daří zajistit dostupnost podpory i těm dětem, které se již z kapacitních důvodů do klubu nevejdou, nebo dětem z rodin, pro něž je dojíždění do předškolního klubu U Piškota problematické. Doučování se však netýká pouze dětí, které na vstup do školy teprve čekají, pracovníci klubu

se věnují také prvňáčkům, kteří prošli klubem, ale potřebují ještě pracovat na svých dovednostech.

Příběh Marka, chlapce z předškolky

Jedním z dětí, které navštěvovaly předškolní klub U Piškota, je Marek. Do klubu začal chodit v listopadu 2013 se svou mladší sestrou. V té době mu bylo šest let a byl mu stanoven odklad školní docházky. „Na začátku naší spolupráce měl problémy s pozorností, vyšší živostí a vyjadřováním svých myšlenek, měl menší slovní zásobu, neznal názvy barev, tvarů, málo kreslil, měl problémy se sluchovou analýzou a syntézou. Na druhou stranu se dobře orientoval v počtech, rozeznával čísla a zvládal jednoduché počítání,“ vypráví Zuzana Šmídová, speciální pedagožka z předškolního klubu.

Marek má dva mladší sourozence, kteří nyní také navštěvují předškolní klub. Matka je na mateřské dovolené, partner toho času příležitostně brigádničil, ale zejména přes zimu je možnost k brigádám málo, proto sháněl práci na plný úvazek, což se

DĚTI SE V KLUBU připravují na zápis na základní školy.

Foto: archiv Občanské sdružení Salinger

příliš nedařilo. Rodina se dlouhodobě potýkala s nevyhovujícím bydlením.

Během docházky do klubu (listopad 2013 – srpen 2014) byly hravou formou trénovány všechny výše uvedené problematické oblasti. Marka učení bavilo, což se pozitivně odráželo na jeho výsledcích. Došlo k výraznému rozvoji komunikačních dovedností, nacvičil sluchovou analýzu a syntézu, naučil se širší škálu barev, názvy tvarů, básničky, písničky a další vědomosti potřebné ve škole. Rozpoznával několik písmen a k významnému pokroku došlo i v grafomotorických schopnostech.

Marek do klubu chodil pravidelně i poté, co se rodina odstěhovala na druhý konec města, kdy bylo nutné dojíždět. A přineslo to své ovoce. Zápis do školy se podařil, sice až dodatečně, ale povedlo se. To, že bude Marek chodit do běžné školy, lze považovat za úspěch i proto, že jeho rodina v době zápisu přišla o bydlení a v popředí jejich zájmu byla spíše otázka, kde budou žít.

Malý kuchař?

Marek nyní chodí do první třídy. Do klubu občas doprovází maminku, která si přichází pro mladší sourozence. „V klubu mě bavily hračky a knížky. Dělalí jsme úkoly a hráli pexeso,“ říká Marek, když vzpomíná na dobu, kdy tam také docházel. Na nedávné návštěvě Marek předváděl, jak pěkně již umí číst – sám si rád vyhledává v klubu nápisy nebo letáčky a předčítá je. Baví ho také matematika.

Pro jeho matku má vzdělání velký význam. „Sama nejsem tak vzdělaná a chtěla bych, aby naše děti byly. Byla bych ráda, kdyby ze syna něco bylo. Někdy je těžké dětem pomoci s úkolem, protože my jsme se ve škole učili něco jiného. Občas učitelce nerozumím, ale hlavně, že syn ano, že ví, co má dělat. Pořád mu opakuju, aby se dobře choval a nedělal, co nemá. Když byl Marek malý, bavilo ho vařit, mohl by z něj být kuchař. To by se mi líbilo. Ale teď už je větší, tak se to možná změní,“ vypráví. Toho, že mohl její syn navštěvovat předškolní klub, si velmi cení: „Marek potřeboval někam chodit, pomohlo mu to s řečí, hodně se naučil, i to, co má a nemá dělat.“

Marek potřeboval někam chodit, pomohlo mu to s řečí. Hodně se v klubu naučil, třeba i to, co má a nemá dělat.

Zuzana Šmídová, která se Markovi věnovala, poznala jeho matku jako velmi pečlivou ženu, která se snaží za všech okolností o své děti dobře postarat. „Markova maminka má můj obdiv. Přes všechny problémy, co nyní řeší, vodí děti pravidelně do klubu. A to i přesto, že v průběhu minulého roku změnili bydliště a přestěhovali se do ubytovny na druhý konec Hradce. Každý den odváží děti trolejbusem do klubu a odpoledne je opět vyzvedává. Marka musí ráno vypravit do školy a pak vyrazit s mladšími dětmi do klubu. Myslím, že

ani výdaje na cesty nejsou zanedbatelné. Zároveň děti vždy nosí z domova svačinky, které jim mamka dělá. Paní se velmi snaží, i když má hodně starostí – je samoživitelka, řeší trvalý pobyt v ČR, protože je Slovenka, a hledá si nové bydlení, neboť po rozchodu s partnerem dostala výpověď z městské ubytovny,“ zakončuje popis situace Markovy rodiny speciální pedagožka.

Předškolní příprava je klíčová

Příběh Marka dokazuje, že předškolní příprava je pro každé dítě klíčová, že je to práce, která má smysl. Poukazuje také na to, že na problémy s nimiž se některé děti potýkají ve škole, může mít vliv těžká životní situace jejich rodiny. Předškolní klub U Piškota má za sebou více než rok a půl činnosti. Za tu dobu bylo podpořeno celkem 32 dětí a 21 rodičů. Díky využívání přípravy na školní docházku se podařilo začlenit do hlavního vzdělávacího proudu celkem 13 dětí.

„Jsme rádi, že můžeme nabízet pomocnou ruku jak v klubu U Piškota, tak v dalších programech naší organizace. Věříme, že se nám postupem času podaří zapojit do předškolního vzdělávání co největší počet dětí, zejména těch, které jsou ohrožené školním neúspěchem a pomoci jim tak získávat pozitivní zkušenosti nejen na základní škole, ale v celém jejich dalším životě,“ uzavírá Zuzana Šmídová z Občanského sdružení Salinger.

Žaneta Ferdinandová
Občanské sdružení Salinger

RENATA SÝSOVÁ: „Chci se vyhnout situaci, kdy bude školka díky své schopnosti integrace vyhlášena za romskou.“

Foto: archiv Diakonie Vsetín

VSETÍN Děti se učí zpracovat jinakost. Neodsoudit, nevykloučit za ni

Ředitelka MŠ Trávníky Renata Sýsová vypráví o svých zkušenostech s přijetím romských dětí.

Svět by se nikdy nepohnul kupředu bez takových lidí, jako je ředitelka vsetínské Mateřské školy Trávníky paní Renaty Sýsové. Nebojí se totiž vstoupit do věcí, které jsou nové, do věcí, které s sebou mohou nést těžkosti, a to i do takových, kterých se ostatní zdráhají. Díky její otevřenosti se na Vsetíně v místní mateřské škole pozvolna integrují romské děti do společnosti. Chodí sem mimo jiné i děti z předškolního klubu, který ve Vsetíně provozuje místní Diakonie, jeden z partnerů projektu „Pojďte do školky!“.

Kdy jste do mateřské školy přijala první romské dítě a kolik jich navštěvuje vaši školku nyní?

První přišly v roce 2012 dvě holčičky a v současnosti máme šest dětí rozmístěných ve třech třídách po dvou až třech.

Každý by měl dostat příležitost

Co vám běželo hlavou, když jste se tenkrát před třemi lety rozhodla?

První se objevily úvahy, jak bude reagovat rodičovská veřejnost. Neztratí naše školka v očích rodičů dobré jméno? Z blízkého okolí na mě navíc doléhaly komen-

táře typu: „Co když z toho bude nakonec romská školka?“ nebo „Tam už děti nedáme!“ Navíc jsem se i já sama sebe ptala, zda to zvládneme. Stál přede mnou jeden velký otazník a zcela nová, neprošlápaná cesta.

Pokud romské děti splní potřebná kritéria, není důvod je do školky nepřijmout.

Nutno podotknout, že zkušenosti s integrací jsme zatím měli pouze s dětmi přistěhovalců, kde jsme krátkodobě řešili komunikační bariéry nebo s dětmi ze sociálně slabých rodin – ovšem těch z většinové populace. Nicméně antidiskriminační zákon mluví jasně: každý by měl dostat příležitost, a pokud romské děti splní potřebná kritéria, není důvod je do školky nepřijmout.

Jak to nakonec fungovalo v realu?

Jak se ukázalo, nebyl žádný problém. Nové děti jsou pro ostatní prostě vrstevníci a víc neřešily. Problém byl spíše u dospě-

lých, kteří nechtěli, aby jejich dítě mělo ve třídě tak těsný kontakt s romským dítětem. S rodiči jsem proto promluvila.

Mluvili jsme o antidiskriminačním zákonu, o školském zákonu i o tom, že mateřská škola je nejen výchovně-vzdělávací institucí, ale rovněž místem, kde probíhá socializace. Zároveň jsem rodiče ujistila, že pro romské děti a jejich rodiče platí stejná pravidla a školní řád jako pro všechny ostatní. A pokud je nebudou dodržovat, mohou být z mateřské školy vyloučeni. A rodiče na to reagovali kladně a začala taková „zkušební doba“.

Každé dítě se adaptuje jinak rychle

Vraťme se prosím ještě na malou chvíli k dětskému kolektivu a vámi zmiňované socializaci...

Vzpomínám si, že situaci hodně pomohly samotné děti. Prostě nové děti přijaly jako sobě rovné. Po půl roce si k holčičkám, které jsme přijaly, chodily hrát domů. A rodiče, když viděli, že se nic hrozného neděje, se postupně zklidnili a situaci přijali. Další roky přibýli i chlapci – sourozenci těchto

děvčat. I když byli temperamentnější, jejich sestry nám pomáhaly je pravidlům mateřské školy naučit.

Pokud se vrátím k pojmu socializace, což je celoživotní proces, v mateřské škole se děti socializací učí žít ve vrstevnické skupině. Děti tak měly možnost se setkat s určitými jinakostmi a naučit se to pozitivně zpracovat. Neodsoudit, nevyloučit. Nevytvoří si předsudky, což je přínosem do dalších let. Když budou mít navázaný kamarádský vztah už z mateřské školy, věřím, že když se potkají ve stejné třídě na základní škole, jejich přátelství potrvá a případný tlak okolí ustojí.

Jak se ve vstupem do mateřské školy vypořádaly samotné holčičky?

Ty se adaptovaly velice snadno a lehce. Brzy se naučily češtině tak, že rozuměly všemu, o čem hovoříme, i co po nich chceme. Byly tu velice spokojené. Některé děti se adaptují obtížně a pomaleji: vzpomínám na dva chlapce, kteří když přišli, cítili, že jsou jiní a drželi se jeden druhého na každém kroku. Když jeden onemocněl, druhý do mateřské školy taky nepřišel. Důležitou roli zde sehrává i rodina, z které dítě přichází. Pokud má včůl mateřské škole postoj: „vy nás tu nechcete, jen nás tu musíte trpět“, nefunguje to. Ani v případě, kdy má strach a obavy, že jejich dítěti zde bude ubližováno. Pokud mají rodiče důvěru, přenašejí ji na dítě a je jen otázka času, kdy proběhne úplná adaptace.

Jak situaci zvládly vaše kolegyně-učitelky?

Prvním rokem jsem měla děvčata ve třídě já a kolegyně. Byl čas pozorovat, co nová situace přináší, co všechno se musí řešit a čemu lze v dalších letech předcházet. Další rok přibyli kolegyním tři chlap-

Mgr. Renata Sýsová

pochází ze Vsetína. Na Pedagogické fakultě v Olomouci vystudovala dva obory: Speciální pedagogika předškolního věku a obor Předškolní pedagogika. Od roku 1985 pracovala v mateřských školách jako učitelka a jako logopedická asistentka. Celkem prošla sedmi školami včetně mateřské školy, kde byly integrovány handicapované děti. Od roku 2002 až doposud je ve funkci ředitelky MŠ Trávníky. Osm let byla členkou Školské komise ve Vsetíně.

ci. Nebudu zastírat, že na zvládnutí jejich temperamentu musely zvýšit úsilí. Byl to náročný podzim – až do Vánoc, kdy pracovaly s kolektivem 28 dětí! Pak už se však režim zajel a vše plynulo, jak má.

Co přineslo rozhodnutí přijmout romské děti do mateřské školy vám osobně?

Předně velkou radost z toho, jak se tyto děti adaptovaly, jak je přijaly ostatní děti, jak spolu žijí bez bariér a předsudků a jaké pokroky v průběhu docházky dělají. Byly to však v některých případech i starosti ohledně pozdních plateb za školné a stravné. I v tomto případě jsme ale našli cestu, jak nastolou situaci řešit. Pomohly nám sociální odbory města, které mají možnost s rodiči mluvit, upozornit na nutnost včasných plateb a pomoci k takovým opatřením, že platby již chodí pravidelněji a včas. Naše součinnost se sociálními obory probíhá vždy v předstihu. Snažíme se problematické situace předcházet.

Máte to v rukou...

Co byste vzkázala ředitelům a ředitelkám školek, kteří stojí před podobným rozhodnutím, jako vy před třemi lety?

Aby se nebáli. Chci je povzbudit – vždy jsou nějaké alternativy, jak nastalé situace řešit, jak je zkorigovat, a pokud to nejde jinak, i ukončit. Ano, jsou rizika, ovšem ta jsou všude. Ale pokud to nezkusíte, nevíte, jaké to je. V realitě to nemusí mít takovou intenzitu. Nakonec může být vaše zkušenost dobrá. Za sebe mohu říci: dokázali jsme se s tím vypořádat. Pomohly nám jak legislativní meze, tak vzájemná spolupráce se sociálními úřady města. Mimochodem: to, že chodí romské děti do naší školky, se stalo běžností. Dnes už se rodiče nedívají, ani se toho nelekají, natož, aby kvůli tomu přestali k nám posílat své děti.

Mateřská škola dítěti dává šanci vidět, jak to chodí jinde a to ve velmi významném životním období, kdy se takové věci vtiskují hluboko do jeho osobnosti, kdy se utváří vzory chování. Děti zde obohacují svůj slovník o nové pojmy, rozvíjejí matematické představy, učí se dobře držet tužku a další kognitivním dovednostem. Zvyšuje se jejich šance uspět na základní škole, pokračovat v dalším vzdělávání a v konečném důsledku najít práci. Umožní jim prožít přijetí, učí je navázat kamarádství s vrstevníky. Bez bariér, bez předsudků. Možná už v životě jinou šanci nedostanou. Možná už jim ji nikdo jiný nedá. Máte to v rukou ...

Co říci na závěr?

Mým velkým přáním je, aby romské děti byly integrovány plošně. Což znamená, aby byly dvě, tři v každé třídě jednotlivých mateřských škol tak, aby probíhala tzv. individuální integrace. Chci se vyhnout situaci, kdy bude školka díky své schopnosti integrace vyhlášena za „romskou“.

Marta Vodáková
Diakonie ČCE Vsetín

Milý Vítku!

Nevím, jak to děláš, ale patříš k dětem, které si člověk rychle oblíbí a nikdy na ně nezapomene. Že by to bylo tím tvým úsměvem? Když jsme se poprvé setkali, pomáhala jsem v našem předškolním klubu ještě jako dobrovolník. Dával ses na mě trochu nedůvěřivě, ale tvé obavy šly rychle stranou.

Klidás i paličák

Zajímaly tě knížky, obrázky a technické věci, jako jsou auta a podobně. Většinou jsi byl tichý a klidný, dokázal sis delší dobu sám soustředěně hrát. Ale uměl ses i hlasitě ozvat, když se ti něco nelíbilo. Občas jsi byl dokonce trochu vzdorovitý. Moc tě nebavilo kreslit, snažili jsme se proto nacvičovat dobré držení tužky a jemnou motoriku. Také ses rád účastnil našich výletů. Měl jsi rád změnu a dobrodružství. Někdy jsi neovládl své nadšení a chtěl jsi utíkat dopředu, jindy tě už zmohla únava z objevování a loudal ses poslední. Nikdy nezapomenu na to, jak

se při zpáteční cestě z jedné hudební akce stalo něco, co je mi dodnes tajemstvím. Najednou ses rozzlobeně zastavil a odmítals jít dál. Postavil sis hlavu a nepohnul ses ani o krok. Co teď? Snažila jsem se ti nějak domluvit, ale marně. Ostatní děti pokračovaly dál s naší asistentkou a já si nevěděla rady. Ale dopadlo to dobře, kamarádi se pro tebe vrátili a tak dlouho tě přemlouvali, až ses nakonec opět dal do pohybu. Takže vím, jak umíš být tvrdohlavý. Ale to nemusí být špatná vlastnost, naopak, přispěje ti k dobrému, pokud se naučíš mít ji pod kontrolou. Jsem moc ráda, že jsem mohla poznat celou tvoji rodinu. Kromě starší sestry, která má talent snad na vše, máš nyní ještě tři mladší brášky. Dva jsou doma s maminkou a třetí začal před pár měsíci chodit k nám do školky. Obdivuji tvoji maminku, jak péči o vás všechny zvládá s úsměvem a nadhledem. A tvůj tatínek jí velmi pomáhá, vozí tebe a tvoji sestřičku každý den do školky

a mladšího brášku doprovází k nám do klubu a pak všechny zase vyzvedává.

Naučil ses být sám za sebe

V „opravdické“ školce jsi už přes půl roku. Zvykal sis těžko, ani přítomnost sestry ve třídě nepomáhala. Trvalo asi měsíc, než přišel zlom, a od té doby na tebe slyším jen chválu. Všichni žasnou nad tím, jaké pokroky děláš. Našel sis nové kamarády. Jeden z nich možná bude s tebou sedět ve školní lavici. Jsem vlastně ráda, že tě nevidím. Nepotloukáš se znuděně a bez cíle kolem svého bydliště, jsi prostě každý den ve školce. A tak sis to tam oblíbil, že tam chceš i v případě, že tvá sestra onemocní. Naučil ses fungovat v kolektivu sám za sebe. A získal sis všechny tím svým úsměvem. Není divu. Ať se ti v životě vše dobře daří, Vítku!

Vlasta Hurtová
předškolní klub Poschla Diakonie ČCE Vsetín

PŘIPRAVA NA ŠKOLU – to je hlavní náplň činnosti brněnského předškolního klubu

Ilustrační foto: archiv IQRS

BRNO Dnes je všude plno nenávisti, je to tím, že se lidé málo znají

Mají do škol chodit romské a neromské děti spolu? Co očekává od učitelek? Jak proběhl zápis? Odpovídá paní Jana, jejíž dcera se na školu připravuje v brněnském předškolní klubu.

„Neřeším, jestli jsou děti romské nebo neromské, ale chci, aby byly vedené ke škole, aby byly slušné a připravovaly se na život,“ říká paní Jana z Brna v rozhovoru Jana Miloty, pracovníku neziskové organizace IQ Roma servis, do jejíhož předškolního klubu chodí její dcera. Bavili se spolu o tom, jak ona sama vnímá důležitost vzdělání, o předškolní přípravě její dcery i o tom, jak by měla vypadat dobrá škola.

Co pro vás znamená vzdělání vašich dětí? Je pro vás výběr školy a úspěch dítěte ve škole důležitý?

Chci, aby moje děti měly školu. Malá je chytrá a já chci, aby studovala. Chce být policajtkou. Nevím, třeba se to ještě změní, ale hlavní je, že má zájem se učit. Vidím to já i učitelky. Možná bude za rok chtít být doktorkou, to je mi celkem jedno. Já jenom chci, aby měla školy, aby se něčím vyučila. To stejné platí i pro mého syna, ale ten má ještě dost času.

Nechci, aby se chytli nějaké party, znáte, co dneska děcka dělají po venku. Chtěla bych, aby jim školy pomohly najít dobrou

práci, aby, až budou dospělí, nemuseli na úřad práce a čekat, jestli dostanou nebo nedostanou podporu.

Vaše dcera navštěvuje nízkoprahový předškolní klub IQ Roma servis. Jak se jí tam líbí?

Je tam moc spokojená. Chtěla jsem, aby ji tam pomohli připravit se do školy a to se

Pak jsme se přestěhovali sem do Husovic a tady jsme objevili váš předškolní klub. Jsou tu nejen milé učitelky, ale hlavně děti připravují na školu. Já jsem spokojená, holka je také moc spokojená. Často si o tom, co tam zažila, co se naučila, povídáme. Vypráví mi i o dětech, které tam potkala, a je to zajímavé.

Školy jen pro chudé? To nejsou dobré školy.

Je pro vás osobně důležité, aby vaše dítě chodilo do školy i s českými spolužáky?

Ano. Nedávno jsme byli u zápisu v blízké škole a před pár dny mi přišel dopis, že malou berou. Říká jí, že ta škola je kvalitní, že je dobrá. Že dobře připravují na střední školy.

Mají tam zajímavé kroužky a hned vedle je i gymnázium. Mají to tam hezké a chodí tam romské i neromské děti. A to se mi líbí. Chci, aby ve škole, kam bude chodit i dcera, byli romské i neromské děti. Aby se Romové a ostatní potkávali. Dneska je všude hodně nenávisti. Myslím, že to je tím, že se lidi málo lidí znají, málo se potkávají.

Chci, aby ve škole, kam bude chodit i moje dcera, byli romské i neromské děti. Aby se Romové a ostatní potkávali.

povedlo. Líbí se mi, jak s dětmi mluví, jak s nimi pracují. A hlavně malé se tam líbí. Není to první školka, kam chodí. V té první se jí také líbilo, ale moc se jí tam nevěnovali. Přišlo mi, že si tam prostě jenom hráli a nic se nenaučili. Jinak všechno bylo v pořádku, ale nic se neposouvalo. Jen si hrály, ale o škole nebyla ani řeč.

JAK SPRÁVNĚ UCHOPIT ŠTĚTEC? I to se děti v klubu učí.

Ilustrační foto: archiv IQRS

Já jen chci, aby moje dcera chodila do dobré školy, aby ji tam naučili, všechno co bude potřebovat. Chci, aby tam děti byly vedené k učení, aby byly slušné a připravovaly se na život. Nechci, aby malá chodila do školy, kam chodí jen děti z chudých rodin. To nejsou dobré školy a to je potom v životě znát.

Dcerku už máte zapsanou ve škole. Co váš syn, také ho plánujete dát do školky?

Ano, syna bych chtěla také dát do školky. Chtěla bych ho dát nejdříve do školky v IQ Roma servis a potom hned, jak to půjde, do normální školky. Chodím teď do vaší předškolky s oběma dětmi a synovi to taky hodně pomáhá, i když má zatím jen dva roky. On je mezi dětmi v klubu opravdu šťastný. Jde to na něm dost vidět, hodně se učí od starších dětí. Pořád si hraje a nechce se mu z klubu. Musíme vždy chvíli počkat, aby nebrečel, že odcházíme. Potom bych ho chtěla dát do té samé školky, kde je škola pro malou. Nebudu muset chodit s každým zvlášť a je to prý také dobrá školka.

Kdo vám v rozhodování o škole pomáhal?

Asi paní učitelka Irena a ostatní z IQ Roma servis. Moc dobře malou připravili na zápis. Hodně mi pomohli i při vybírání školy. Nejdřív jsme všechny školy obvolali a pak jsme vybrali dobrou školu, která je poblíž. Taky mi hodně pomohlo, že mě doprovodili k zápisu.

Jak proběhl samotný zápis?

Zápis proběhl úplně v klidu, jsem moc spokojená. Učitelky ve škole byly na malou hodné a ta se do školy těší. Vyzkoušely si ji ze základních věcí, pochválily, že je

dobře připravená. Potom jsme šli za paní ředitelkou a řekli si už jen pár podrobností. V červnu pak budou schůzky s paní učitelkou z první třídy. Je dobré, že se sejdem ještě než v září začne škola. Takže celkově na nás ve škole byli všichni moc hodní a malá se těší na září.

Chci, aby byla škola důležitá...

Co očekáváte od učitelů ve škole?

Chtěla bych, aby se malé ve škole líbilo, aby se jí líbila paní učitelka, aby byla kamarádká, aby se dětem věnovala. Já malou učím doma a chtěla bych, aby to ve škole bylo tak, jak se připravujeme doma. Aby malé ukázali, že škola má smysl a že je důležitá. Chci, aby malou učitelka uměla zaujmout, aby byla férová a měla děti ráda.

Na závěr mi dovoluete osobní otázku. Jak byste odpověděla na tolik rozšířený mýtus, že pro Romy není vzdělání důležité?

Já myslím, že všechno je to o přístupu rodičů. A je jedno, jestli mluvíme o Romech nebo ne. Nemůžou jenom čekat, že všech-

no dostanou zadarmo. Musí se sami starat o to, aby byly jejich děti lepší. Pokud bychom se měli bavit o Romech, tak nechci, aby se za svůj život styděli. Chci, aby z romských dětí bylo něco lepšího, aby se uměly chovat a aby našly dobrou práci. Školy musí dělat to nejlepší, co dokážou, ale je to hodně na rodičích. Je to hodně o výchově, jak my sami ukazujeme dětem, jak se mají chovat a mít úctu ke všem lidem bez rozdílu. Dobří lidé jsou mezi Romy i všemi ostatními, stejně tak špatní lidé jsou tam i tam.

Přála bych všem dětem rodiče, kteří budou na vzdělání hodně dbát. Já se snažím tak žít a i tak vychovávat děti. Romové musí mít dobré školy a musí se chtít učit. Někdy to mají asi učitelé také dost těžké. Znáám ale hodně rodičů Romů, kteří chtějí pro svoje děti nejlepší školy. Rodiče musí chtít věřit, že škola dá dětem dobrou práci. Už tady jsou Romové, kteří mají školy a mohou být příkladem pro děti.

Jan Milota
IQ Roma servis

IQ Roma servis, o. s.

IQ Roma servis patří k prestižním neziskovým organizacím v České republice a předním odborníkům na téma sociálního začleňování, o čemž svědčí i celonárodní a mezinárodní ceny, uznání a akreditace. Cílovou skupinou přímé práce jsou primárně sociálním vyloučením ohrožení Romové a Romky v nepříznivé životní situaci, kterou oni sami chtějí aktivně řešit a měnit, a jejich poptávka spadá do kompetence IQ Roma servisu. V případě

potřeby a volné kapacity nabízí služby také dalším osobám potýkajícím se s uvedenými jevy bez ohledu na etnickou příslušnost. Služby přímé práce jsou poskytovány v rámci jihomoravského regionu. Konceptní práci, vzdělávání a vybrané kampaně IQ Roma servis realizuje v rámci celé České republiky. V Brně (Vranovská 45) provozuje od roku 2011 předškolní klub, do kterého pravidelně dochází zhruba deset až patnáct dětí.

Kdo chce, hledá cesty, kdo nechce, nachází jen výmluvy

Rozhovor s Jitkou Čáповou, dlouholetou ředitelkou Mateřské školy Pohádka v Plané nad Lužnicí.

Jitka Čáповá je ředitelkou mateřské školy Pohádka v Plané nad Lužnicí, která se aktivně zapojila do celorepublikového projektu „Pojďte do školky!“ Celou svou profesní dráhu, která trvá již úctyhodných 35 let, spojila s touto institucí. Vede tým 27 lidí, mimo jiné 16 pedagogických pracovníků a jednoho asistenta pedagoga. Zařízení tvoří 11 tříd, které navštěvuje celkem 210 dětí od věku dvou a půl let. „Bez spolupráce s rodiči se předškolní výchova dělat nedá,“ říká mimo jiné v rozhovoru, který s ní vedla Pavla Kohelová, zástupkyně ředitele tábořské neziskové organizace Cheiron T.

Zkuste prosím nejprve popsat, jaké byly vaše začátky?

K dětem jsem měla vždycky velmi blízko. Po maturitě na střední pedagogické škole jsem získala umístěnou do plánské školky. Tehdy mi bylo dvacet let a dostala jsem třídu 35-ti předškoláků. Vymýšlela jsem aktivity, které by děti bavily, a po večerech jsem vytvářela frontální pomůcky. Tehdy nebyly žádné kopírky, takže jsme všechno vyráběli ručně. Milovala jsem profesi učitelky. Nicméně v roce 1993 jsem vyhrála konkurz na ředitelku a tehdy jsem pocítila plnou odpovědnost této funkce. A to nejen v rovně odpovědnosti za školku a její pracovníky, ale v první řadě za kvalitu předškolního vzdělávání.

Vzděláním proti vyhoření

Co podle vás kvalitu předškolního vzdělávání zaručuje?

Především vzdělání pedagogové. V dnešní době je velká nabídka zajímavých kurzů a já podporuji své zaměstnance v jejich celoživotním vzdělávání. Když vidím, že někdo inklinuje například k environmentální výchově, podpořím ho v tomto směru a dám mu možnost realizovat se v takto zaměřeném projektu. V našem týmu jsou jak zkušené paní učitelky s mnohaletou praxí, tak mladé pedagožky, které přinášejí z univerzit nové inspirace, což je oboustranně velmi obohacující. Vzdělání je také dobrou prevencí před syndromem vyhoření.

Máte s tím osobní zkušenost?

Když jsem se stala ředitelkou, plně jsem se této funkci věnovala a to i na úkor své vlastní rodiny a svého volného času. Po ně-

jaké době mi začala docházet energie. Člověk by se měl umět zastavit a srovnat si priority. Pokud to sám nedokáže, zastaví ho něco jiného. V pětáctýřiceti letech jsem vážně onemocněla. Na celý rok jsem musela školku opustit. Během této doby jsem se léčila a zároveň začala se studiem školského managementu na Karlově univerzitě. Především jsem si však srovnala svůj žebříček hodnot a uvědomila si, jak je pro mě rodina důležitá. Díky její podpoře jsem se mohla do školky vrátit.

Podporuji své kolegy v tom, v čem jsou dobří, a vytvářím prostředí, ve kterém mohou profesně růst.

Co vám studia přinesla nového?

Především kontakty s lidmi ze stejného oboru. Naučila jsem se věci delegovat a pochopila, že lepší je tým vést než řídit. Podporuji své kolegy v tom, v čem jsou dobří, a vytvářím prostředí, ve kterém mohou profesně růst. Řídím se heslem, že kdo chce, hledá cesty, kdo nechce, nachází jen výmluvy. Já jsem celoživotní hledač cest.

Paní učitelky se musí umět vcítit nejen do každého dítěte, ale i do každého rodiče.

To zní téměř jako motto. Jaké cesty byste chtěla objevit v budoucnu?

Usiluji o užší spolupráci s Orgánem sociálně právní ochrany dětí, Pedagogicko-psychologickou poradnou a Speciálně pedagogickým centrem. Dvakrát se nám již podařilo získat grant na podporu logopedické prevence, díky němuž proběhly ve školce depistáže dětí a také přednášky pro rodiče, kteří jsou našimi hlavními partnery na poli předškolního vzdělávání.

Narazila jste na rodiče. Co je pro vás v tomto směru důležité?

Paní učitelky se musí umět vcítit nejen do každého dítěte, ale i do každého rodiče. Bez spolupráce s rodiči se předškolní výchova rozhodně dělat nedá. V tomto směru se snažíme rodičům vyjít vstříc. Vždy v září na začátku školního roku pořádáme třídní schůzky, kde se rodiče seznámí s prostředím školky a zároveň jim je představen vzdělávací plán. Na každé takové schůzce jsem osobně přítomna, aby rodiče pochopili, že o ně máme skutečný zájem.

Neformální vztahy navazujeme také v rámci našich projektů. Jedním z nich je například přírodní zahrada. Přizvali jsme projektanta, který nám pomohl vypracovat studii. Na třídních schůzkách jsme pak s tímto projektem seznámili rodiče, kteří souhlasili, že se do budování přírodní zahrady společně se svými dětmi zapojí. Jde to krůček po krůčku. Každé krmitko, které se podaří vyrobit za spoluúčasti rodičů, je cennější než finanční dar, který by sice projekt urychlil, ale nepřinesl by kýžené ovoce společné práce a sdílené radosti.

Školka – základní stavební kámen

Také do chodu našeho klubu se zapojují rodiče. Jedné maminky jsem se zeptala, co ji k tomu vedlo. Odpověděla, že ona sama do mateřské školky nikdy nechodila, a když přišla do první třídy, mrzelo ji, že neumí to, co ostatní děti. Myslela si, že na to nemá. Její otec ji nakonec dal na zvláštní školu, aby se netrápila. Ona však nechce, aby její děti šly stejnou cestou. Myslíte si, že právě kvalitní předškolní výchova může být oním základním stavebním kamenem, který to umožní?

O tom jsem každopádně přesvědčena. Děti si osvojují pravidla, která jsou celé skupině srozumitelná. Učí se žít v kolektivu svých vrstevníků, vzájemně si naslouchat, respektovat se, vzájemně si pomáhat, uklízet po sobě hračky. Děti poznávají řád a získávají kompetence, které pak zúročí ve škole. Vzájemným obohacením jsou také první navázaná přátelství, která mnohdy vydrží na celý život.

Pavla Kohelová
Cheiron T

PANENKY PERSONA DOLLS. Lucka sedí v prostřední řadě, druhá zleva.

Foto: archiv ČvT

KLADNO **Panenka Lucka pomáhá dětem posílit jejich sebeúctu**

Německá metoda Persona Dolls pomáhá prolomit bariéry mezi učitelkami a dětmi.

Do Domečku, centra kladenské pobočky organizace Člověk v tísni, dalšího člena projektu „Pojďte do školky!“ přibyl nový člen týmu. Jmenuje se Lucka a je jí pět let. Lucka žije s tátou, mámou, dvouletým bráškou a sedmiletou sestrou. Moc ráda maluje a modeluje zvířátka z plastelíny. Někdy dokonce vymyslí a pojmenovává zvířátka, která ještě neexistují, třeba hrochokour puntikátý. Nerada stříhá, protože ať se snaží sebevíc, okraj je vždycky zubatý. Lucka miluje jahody, zato nesnáší rizoto, ale to mají bohužel doma dost často.

Lucka je veselá a spokojená. Jen někdy ji mrzí, že všechno oblečení, které nosí, má po sestře nebo ze „sekáče“. Zatím chodí do školky, ale už se moc těší do školy. Učení jí baví, umí počítat na prstech do deseti i napsat svoje jméno tiskacími písmeny. Doufá, že dostane novou aktovku, tu krásně červenou s obrázkem želvy. Ale stojí hodně peněz a Lucka se bojí, že na ní rodiče nebudou mít. Kvůli penězům maminka také nechce Lucce dovolit domácí zvíře. Ona by si přála želvu.

Zapomněla jsem na něco? Možná jen, že Lucka je panenka.

S Luckou si chodíme povídat s dětmi z našeho předškolního klubu, většina z nich je stejně stará jako ona. První návštěva vzbudila velký rozruch, hlavně holčičky si panenku potřebovaly pořádně prohlédnout. Podruhé už jsme se mohli víc soustředit na povídání. Lucka se nejprve s každým pozdraví a podá ruku, potom si sedne ke mně na klín a šeptá mi do ucha, co by chtěla dětem říct. Naposledy ji zajímalo, jak se děti měly o víkend a co rády dělají. Také jsme se bavili, o tom jaká je

Panenky Persona Dolls fungují jako prostředníci mezi učitelkami a dětmi i mezi dětmi navzájem. Panenka se přichází s dětmi podělit o svůj životní příběh, o svoje radosti i starosti (které jsou často spojeny s předsudky nebo diskriminací) a zároveň zve děti k tomu, aby to samé sdílely ony s ní. Funguje jako vzor, který děti postupně učí bránit se, když se jim někdo posmívá za jejich jinakost. Ať už jde o tělesné odlišnosti, chudobu, formu rodiny, jazyk či cokoliv dalšího.

Díky Lucce děti poznávají, že mají více společného než toho, co je odlišuje.

jich oblíbená barva i s kým doma žijí. Holky i kluci se rozpovídali, dokonce i Pěťka, který byl posledně zklamaný, že je Lucka jen panenka. Nejvíce ho zaujalo Lucčino vyprávění, jak v lese stavěla s kamarádem Davidem bunkry. Děti z předškolky si Lucku oblíbily, když je potkám na chodbě Domečku, nezapomenou se zeptat, kdy zase přijdeme.

“ Lucka dětem rozumí

Možná už jste si všimli, že Lucčinou jinakostí (tzv. aspektem) je chudoba. V kolektivu našeho předškolního klubu, kde řada dětí pochází z chudých rodin, může Lucka pomoci posílit jejich sebeúctu a pozitivní sebepojetí. Mezi dětmi, které se dosud s chudobou nesetkaly, zase pomáhá rozvíjet vzájemnou empatii a solidaritu. Díky rozhovorům s Luckou se děti učí vyjadřovat svoje pocity a také poznávají, že mají více společného než toho, co je odlišuje.

**Vendula Karasová
Člověk v tísni**

CAROL TURNER učí angličtinu děti z klasické mateřské školy i z předškolního klubu.

Foto: Gabriela Šťastná

ÚSTÍ N. / L. Stonožku jako konkurenci neberu, je to náš předskokan

Ředitelka ústecké MŠ Pastelka popisuje spolupráci s místním předškolním klubem.

Na sídlišti Mojžíř v Ústí nad Labem provozuje Člověk v tísni již třetím rokem předškolní klub Stonožka. Jeho koordinátorce Michaela Mrňousová se před časem podařilo navázat dobrou spolupráci s místní mateřskou školou Pastelka. O tom, jak jejich spolupráce začala, v čem spočívá a jaké mají plány do budoucna, jsme si povídali s ředitelkou mateřské školy Pastelka Gabrielou Šťastnou.

Mohla byste prosím nejdříve představit vaši školku?

Mateřská škola Pastelka je původně čtyřtřídní budova panelákového typu s velkou, prostornou a využívanou zahradou. Děti chodí do dvou tříd. Do Berušek a Kačátek, kde jsou rozděleny podle věku. Do třetí, speciální třídy Sluníčka, chodí děti věkově smíšené vyžadující zvláštní péči. Čtvrtá třída je vybavená, ale bohužel bez dětí.

Na co se u vás ve školce zaměřujete? Co konkrétně nabízíte dětem, které do Pastelky chodí?

Děti u nás získávají především všeobecný přehled. Směřujeme je hlavně k samostatnosti jak v sebeobsluze, tak po rozumo-

vé, citové a socializační stránce. Nabízíme dětem i rodičům velkou řadu činností a projektů. Namátkou můžu jmenovat například plavání, tematické dny, výtvarné dílny pro rodiče a děti, či divadlo v prostorách mateřské školy. Sbíráme plastová víčka pro postiženou holčičku nebo podzimní plody pro lesní zvířata. Naše škola je také zapojena do Projektu Cepík, který je zaměřen na zdravý životní styl.

Jak jste začala spolupracovat s předškolním klubem Stonožka, který v Ústí provozuje organizace Člověk v tísni?

Děti jsou děti, neřeší, zda jsou „školkové“ nebo „stonožkové“.

Přiznávám se, že to si již nepamatuji. Nějak jsme se asi oslovili současně. U nás byla volná místa a ve Stonožce pak maminkám pomáhali s přihláškou a prvním kontaktem se školkou. To nás vzájemně zřejmě propojilo.

Leckteré mateřské školy vnímají předškolní kluby jako svoji konkurenci. Jaký je váš názor na existenci těchto klubů?

Jako konkurenci Stonožku určitě neberu. Spíš jako předskokana školky. Klub je maminkám blíž a ony a děti se tak dostanou k informacím o školce. Také je školka pro rodiny jistě finanční zatížením a děti mají prostřednictvím klubu přeci jen možnost vzdělávání.

Adaptační dny: společná angličtina, divadlo i další akce

“ Již nějakou dobu spolupracujete s předškolním klubem na tzv. adaptačních dnech. Jak byste zhodnotila tuto aktivitu? Co podle vás dětem z vaší školky, ale i dětem z předškolního klubu, přináší? ”

Děti z předškolního klubu mají možnost například využít prostory volné třídy při společných hodinách angličtiny. A naopak, děti z naší mateřské školky mají, díky adaptačním dnům, kurzy angličtiny zdarma.

Jak probíhá střet těchto „dvou světů“? Existují nějaké problémy, nebo probíhá vzájemná komunikace bez potíží?

ADAPTAČNÍ DNY dávají možnost dětem z předškolního klubu poznat, jak to chodí v klasické mateřské škole.

Foto: Gabriela Šťastná

Děti jsou děti, neřeší, zda jsou „školkové“ nebo „stonožkové“. Společně bez problémů zvládnou hodinu angličtiny, divadelní přestavení nebo akce pořádané na školní zahradě.

Je něco, co by bylo třeba na této aktivitě zlepšit?

Myslím, že naše vzájemná komunikace a spolupráce probíhá k oboustranné spokojenosti.

Dovedete si adaptační dny představit i v jiných ústeckých mateřských školách?

Adaptační dny si dovedu představit především tam, kde je ochota domluvit se. Lze například začít tím, že se domluví společné využívání prostor, kam se bez problémů vejde větší počet dětí. Nutná je také úřední podpora.

Máte nějaké nápady, jak dále rozvíjet spolupráci s předškolním klubem Stonožka?

Klub Stonožka by mohl využívat naši volnou třídu. Bylo by to samozřejmě spojeno s úhradou nákladů na provoz, nájemné smlouvou a dalším „úřadováním“. Vše musí být oficiální, kontrolovatelné a průhledné. Protože dobrý skutek by mohl být po zásluze potrestán!). Slečna Michaela Mrňousová, koordinátorka klubu Stonožka, také může kdykoliv kontaktovat naši mateřskou školu s žádostí o pomoc ohledně materiálu ke vzdělávání dětí. Básničky, písničky, hry, podklady pro grafomotoriku a všeobecné vzdělávání dětí. Kontakty na osvědčené akce, výlety a činnosti.

Vít Kučera
Člověk v tísni

Děti si jednoduše najdou nové kamarády

Carol Turner působí v ústeckém předškolním klubu Stonožka jako dobrovolnice. Klub provozuje místní pobočka organizace Člověk v tísni a pravidelně do něj dochází okolo deseti dětí, které převážně žijí na sídlišti Mojžíř. Druhý klub pro dalších zhruba deset dětí pak sídlí v Předlicích. Kromě své dobrovolnické činnosti začala Carol nedávno učit angličtinu v místní MŠ Pastelka. V rámci tzv. adaptačních dnů zde společně učí děti z mateřské školy i předškolního klubu.

Ahoj Carol, zkus se nám nejdříve představit. Kdy jsi přišla do České republiky a co zde děláš?

Je mi 28 let, pocházím původně z Anglie, ale v sedmi letech jsme se s rodiči přestěhovali do Švédska, kde jsem vyrostla. Do Ústí nad Labem jsem přijela v roce 2010. Původně jsem měla v plánu zde zůstat maximálně rok. Nakonec se mi zdejší pobyt prodloužil a již pátým rokem v Ústí a jeho okolí učím angličtinu.

Prozrad' nám prosím, jak ses dostala ke spolupráci s naším předškolním klubem Stonožka?

Před mým příchodem do České republiky jsem již jako dobrovolnice pracovala s dětmi v Rusku. V podobné činnosti jsem chtěla pokračovat i zde. Bohužel jsem však nevěděla kde takovou práci hledat. Naštěstí kamarádka, která pracuje v Člověku v tísni, mě upozornila na nově otevřený klub Stonožka a nabídla mi, že bych v něm mohla pomáhat.

Co tě na práci s dětmi v předškolním klubu nejvíce baví?

Toho je opravdu mnoho. Nejvíce mě asi baví, když najdu nějakou novou hru nebo písničku a vidím, že to děti opravdu baví. Nebo když jsou pyšné a chtějí mi ukázat, co si pamatují, třeba jak se naučily počítat nebo poznávat barvy.

Na MŠ Pastelka učíš angličtinu. V hodině máš jak děti z mateřské školky, tak i děti předškolního klubu Stonožka. Jaké jsou tvoje zkušenosti z toho, když se tyto děti vzdělávají dohromady?

Myslím, že obě skupiny baví strávit nějaký čas s jinými dětmi, že to trochu mění celkovou atmosféru ve třídě. Ale jinak si nemyslím, že děti vůbec vnímají, že by jedna školka byla jiná, prostě a jednoduše si najdou nové kamarády a kamarádky.

A je něco, co tě na dětech z klubu či mateřské školy překvapilo?

Asi ne, už jsem učila několik set dětí, a myslím si, že můžu s klidem říct, že jsou všechny stejné.

A co v budoucnu, hodláš se i dále věnovat oblasti vzdělávání? Plánuješ zůstat v České republice?

V tuto chvíli plánuji zůstat v Ústí nad Labem. Jsem velmi spokojená s prací, kterou tu můžu dělat. A v budoucnu bych rozhodně chtěla i nadále spolupracovat s naším předškolním klubem.

Vít Kučera

„DĚTSKÁ JÓGA je vhodná pro všechny děti, které o ni projeví zájem,“ říká její cvičitelka Pavla Benešová.

Foto: archiv Pavla Benešová

CHOMUTOV

Jóga pro děti je na rozdíl od té dospělé více zábavná a hravá

„Při lekcích dětské jógy se hodně využívá fantazie, vyprávějí se příběhy, pohádky, používají se říkanky nebo se zpívají písničky,“ říká v rozhovoru cvičitelka Pavla Benešová.

Pavla Benešová vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, studijní program Pedagogika v rámci specializace Sociální pedagogika. V roce 2014 absolvovala metodiku cvičení dětské jógy a úvod do jógové terapie dětí. Jógu začala praktikovat před několika lety a na „yogamatce“ se náramně zabydlela. Jak sama říká, s cvičením jógy přišla spousta úžasných věcí: vědomý pohyb a dýchání, prožívání přítomného okamžiku, vnímání a přijímání svých limitů, práce s energií, relaxace.

Pavla má zkušenost s lektorováním jógy pro dospělé v chomutovském Squash centru, v jirkovském Contours, ale také s vedením lekcí dětské jógy pro předškoláky a mladší školáky v Domě Salve či v klubu předškolního vzdělávání Džanel. Ten provozuje chomutovská pobočka organizace Člověk v tísni, která je zapojena do projektu „Pojďte do školy!“. V současné době Pavla také pracuje jako sociální pracovnice v Tvořivé dílně „Mezi námi“, která je součástí nabídky sociálních služeb sociálně terapeutické dílny spolku Masopust.

Co Vás přivedlo k tomu, že jste začala s lektorováním jógy pro děti?

Před pár lety jsem začala navštěvovat lekce jógy pro dospělé, potom jsem začala praktikovat jógu i doma a moje malá dcera začala jednotlivé pozice napodobovat. Na internetu jsem následně našla Českou asociaci dětské jógy (ČADJ), která nabízí řadu seminářů. Zpočátku jsem se chtěla o dětské józe dozvědět víc, abych mohla kvalifikovaně cvičit jen se svojí dcerkou.

Můžete mít krásně vymyšlenou strukturu lekce, ale pokud se děti nechytanou, tak musíte zkusit něco jiného.

U ČADJ jsem nakonec absolvovala dva kurzy dětské jógy a začala jsem cvičit s dětmi z chomutovského předškolního klubu Džanel. Později jsem otevřela i kurzy pro děti předškolního a mladšího školního věku v chomutovském Lázeňském domě Salve.

Zkuste popsat, jak se dětská jóga liší od cvičení pro dospělé?

Jóga pro děti je na rozdíl od té pro dospělé více zábavná a hravá. Aby cvičení děti bavilo, musí bavit především samotného lektora. V lekcích se využívá fantazie, vyprávějí se příběhy, pohádky, používají se říkanky nebo se zpívají písničky. Svě místo a uplatnění při lekcích dětské jógy má také celá řada pomůcek – od jógového pexesa a karet přes plyšáky po různé hudební nástroje. My používáme například kartáčky a tibetské mísy. Lekce dětské jógy mají samozřejmě i svá další specifika, která jsou dána věkem dětské skupiny.

Proč jsme nedělali špagetky?

Dětská jóga má určitě svá specifika i pro lektora. Přeci jen je něco jiného učit dospělé a děti. Zkuste popsat, v čem spočívají největší z nich?

To máte pravdu. Pro lektora je cvičení s dětmi hodně o improvizaci. Můžete mít krásně vymyšlenou strukturu lekce a detailně naplánované, jaké hry či relaxační techniky budete s dětmi ten den dělat, ale pokud to děti nechytne, tak musíte zkusit

KROMĚ PROTAŽENÍ A ZPEVŇOVÁNÍ TĚL učí jóga děti správně dýchat, vnímat svoje tělo a především odpočívat.

Foto: archiv Pavla Benešová

něco jiného. Děti si také velmi rády a často říkají o své oblíbené hry samy. Stává se mi, že na konci lekce po závěrečné relaxaci, se některé z dítek zeptá třeba „a proč jsme dnes nedělali špagetky?“. A někdy se dětem některá hra líbí natolik, že jí chtějí opakovat.

V čem konkrétně může být dětská jóga prospěšná?

Kromě toho, že si děti zábavnou formou protahují a zpevňují tělíčka, učí se jógou také správně dýchat, vnímat své tělo a především odpočívat! S nadšením pozoruji, jak si děti užívají různé relaxační techniky (masáže ve dvojici dítě-dítě nebo dítě-rodíč) a také závěrečnou relaxaci s pohádkou nebo písničkou. Obzvlášť pro děti, které označujeme jako hyperaktivní, je rituál závěrečné relaxace nesmírně prospěšný.

Zkuste prosím popsat, jak taková hodina dětské jógy probíhá?

Správná lekce dětské jógy by měla obsahovat úvodní motivační část, poté následují různá průpravná cvičení jako je pozdrav slunci s básničkou. Stěžejní část lekce tvoří různé jógové hry a zábavné prvky. Do každé lekce je vhodné zakomponovat dechová cvičení a každá lekce by měla končit vhodně zvolenou relaxační technikou.

Od kolika let mohou děti jógu cvičit?

Už v batolecím věku mohou rodiče zařadit do pohybových aktivit dětí jednoduché jógové prvky. Batolata můžeme ke cvičení motivovat buď vlastní domácí praxí jógy (děti rády napodobují své vzory), nebo krátkými básničkami, zpěvem a napodobováním zvířátek.

Je však nutné počítat s tím, že děti v batolecím období udrží pozornost jen po velmi krátkou dobu. V řadě sportovních zařízení a rodinných center dnes naleznete lekce tzv. baby jógy, tedy jógové cvičení rodičů s miminky.

Od kolika byste cvičení doporučila Vy?

Jógu bych doporučila od zhruba 1,5 roku. Pokud děti jógové hry zaujmou a budou o ně projevovat další zájem, nevidím v tom žádný problém.

Děti z „předškolky“ bylo mnohem snazší zaujmout, zatímco u dětí z placených kurzů to takhle zadarmo není.

Jak dlouho cvičení trvá?

Lekce dětské jógy obvykle trvá 45 až 60 minut a zahrnuje všechny výše uvedené části – od počáteční motivace po závěrečnou relaxaci. Moje lekce, které aktuálně vedu v chomutovském Domě Salve, jsou oficiálně vypsány na 50 minut. Některé děti se ale v rámci závěrečné relaxace natolik ponoří do vybarvování mandaly nebo kreslení obrázku, že na ně rodiče musejí po skončení lekce ještě čekat, než je dílo dokončeno.

Doporučila byste jógu jako součást tělesné výchovy na základních školách?

Ano, doporučila bych praktikovat jógu s dětmi ve všech typech předškolních, školních i volnočasových zařízeních. A jsem velmi ráda, že především díky seminářům České asociace dětské jógy začíná být dětská jóga považována za prospěšnou, a ze strany pedagogů i rodičů je o cvičení jógy s dětmi čím dál větší zájem.

Ve své praxi jste vedla kurzy dětské jógy jak v komerčních zařízeních, tak i v těch „nekomerčních“, jako je náš předškolní klub. Vnímala jste při práci s dětmi z předškolního klubu nějaký významný rozdíl?

Děti z „předškolky“ bylo mnohem snazší zaujmout, zatímco u dětí z placených kurzů to takhle zadarmo není. Možná je to tím, že děti z „běžných“ rodin mají někdy až přemíru podnětů, ať už z domova či ze školky a školy. Všem dětem nabízím vždy na konci lekce mandalu k vybarvení, v předškolním klubu se mi snad nikdy nestalo, že by některé z dětí obrázek odmítlo, u dětí z kurzů se to v některých případech stává.

Je dětská jóga vhodná i pro děti s poruchami pozornosti?

Myslím, že ano. Jóga je podle mne vhodná pro všechny děti, které o ni projevují zájem. U dítěte s poruchou pozornosti přizpůsobujeme cvičení jeho možností a stejně jako ke každému jinému dítěti k němu přistupujeme s respektem a porozuměním.

Markéta Dolejší
Člověk v tísni

PŘEDŠKOLNÍ KLUB KLUBÍČKO otevřel své brány v roce 2010.

Foto: archiv Oblastní Charita Jihlava

JIHLAVA V budoucnu umístíme ještě více dětí do státních školek

„Je poznat, když do školky přijde dítě, které navštěvovalo náš předškolní klub, a když přijde dítě, se kterým nikdo předtím nepracoval,“ říká Eva Janderková z jihlavského Klubíčka.

Jihlavský předškolní klub Klubíčko nabízí své služby dětem, které žijí v prostředí sociálně vyloučených lokalit od roku 2010. Klub, který provozuje Oblastní charita v Jihlavě, další z partnerů projektu „Pojďte do školky!“, se stal další významnou složkou předškolního vzdělávání v Jihlavě. „Všechny děti, které od nás odcházejí po dovršení pátého roku, jsou umístěny do nějakého předškolního zařízení, říká v následujícím rozhovoru Eva Janderková, zástupkyně vedoucího klubu.

Váš klub funguje již pět let. Prozradte nám, jaké služby nabízí?

Klubíčko je sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi, což znamená, že pracujeme s rodinou jako s celkem. Kromě provozování předškolního klubu čtyřikrát týdně jsme k dispozici i pro rodiče v rámci individuálního plánování a základního sociálního poradenství. Dvakrát měsíčně pořádáme společné setkání. Pro rodiče je buď připraven tvořivý program nebo besedy na různá témata – například dluhová problematika a domácí násilí. Několikrát do roka je rodinám nabídnuta i možnost zúčastnit se celodenního výletu.

V čem vidíte důležitost fungování předškolního klubu Klubíčko vy osobně?

Hlavní význam vidím především v celkovém vzdělávacím přínosu, kterého se u nás dětem dostává. Do klubu přicházejí děti, které často vyrůstají ve velmi složitém prostředí, žijí v polorozbořených domech či na ubytovnách. Některé z nich nemají zvládnuté základní hygienické návyky, jiné jsou zase značně pozadu se schopností vyjádřit se.

Za dobu trvání projektu nám z Klubíčka odešlo do státních mateřských škol už pět dětí. To je obrovský posun.

Díky intenzivní práci s relativně nízkým počtem dětí je možné je někde posunout a mnoho věcí „dohonit“. Všechny děti, které od nás odcházejí po dovršení pátého roku, jsou umístěny do nějakého předškolního zařízení.

Zkuste popsat, jak se pokroky, které s dětmi dosahujete, projevují konkrétně?

Myslím, že je na první pohled poznat, když do školky nebo do přípravné třídy přijde dítě, které navštěvovalo náš předškolní klub, než když přijde dítě, se kterým nikdo předtím nepracoval. V podstatě se nám daří postupně odbourávat školní neúspěch u ohrožených skupin dětí.

Vzpomínám si, když za mnou přišla jedna naše maminka a byla naprosto unešená z toho, že její čtyřletá dceřa, která dva roky navštěvovala Klubíčko, začala doma pojmenovávat barvy, říkala jí básničky a naučila se písničky. Přiznala, že s dalšími třemi dětmi by na takovou práci neměla čas.

Spolupráce na jedničku

Umísťujete děti ze sociálně slabých rodin i do místních státních mateřských škol?

Je to vlastně novinka v naší službě. Díky spolupráci s organizací Člověk v tísni jsme začali realizovat tzv. adaptační pobyty. Ty pomáhají ohroženým dětem proniknout

NA NÁVŠTĚVĚ U POLICIE. Součástí programu klubu jsou i exkurze a různé výlety.

Foto: archiv Oblastní Charita Jihlava

do jiného prostředí mezi ostatní děti. Rodiče díky tomu mají šanci zjistit, že právě jejich dítě může i ve státní mateřské škole uspět a je mnohem lépe připraveno na přechod do základní školy.

Výborně v tomto funguje složka jihlavského magistrátu – odboru školství. Jeho vedoucí Tomáš Koukal velmi podrobně zpracovává každoročně statistiky ohledně počtu žádostí a přijatých a nepřijatých dětí do mateřských škol a na základě těchto informací vyhodnocuje další postup. Počet míst ve školkách se každoročně navyšuje. Například v příštím školním roce už by měly být přijaty všechny děti s podanou žádostí a dokonce i děti z okolních obcí. Vnímám to jako výborně provázanou spolupráci mezi jihlavskými školkami a právě zmiňovaným odborem školství.

Pro naši službu by to mohlo znamenat umístění mnohem většího počtu dětí ze sociálně slabých rodin do státních mateřských školek. I kdyby se jednalo o poslední rok před zahájením povinné školní docházky, rozhodně by to mělo smysl. Důležitý je i fakt, že když to jedna rodina vyzkouší a zjistí, že to jde a funguje, stane se motivací pro rodiny další. To se nám už reálně stalo. Takže z Klubíčka nám už za dobu fungování projektu „Pojďte do školky!“ odešlo do státních mateřských škol pět dětí. To je obrovský posun.

Jaká je v Jihlavě situace ohledně přípravných tříd?

V tomto školním roce bylo otevřeno šest přípravných tříd při základních školách. Všechny jsou naplněné. Největší

zlom nastal, když před dvěma lety došlo k otevření přípravné třídy při ZŠ Křížová v centru města. Jihlavský odbor školství tehdy velice pohotově zareagoval na prosby ze strany především sociálně slabých rodin, které navštěvovaly náš předškolní klub a přípravnou třídu otevřel. Tento krok se velmi osvědčil. Je to dáno především tím, že většina sociálně slabých rodin bydlí právě v centru Jihlavy a jsou tím ušetřeny každodenního cestování na jiný konec města.

Sledujete, co se děje s dětmi z Klubíčka i po ukončení předškolního vzdělávání?

Jistě. Díky projektu „Pojďte do školky!“ se nám podařilo dát naší službě mnoho dalších rozměrů. Stali jsme se součástí plánovací skupiny v Jihlavě a z první ruky se tak máme možnost dozvědět, co se v oblasti vzdělávání děje nebo chystá. Výrazně se prohloubila naše spolupráce

s přípravnými třídami. Pořádáme během roku vzájemné návštěvy a předáváme si informace ohledně působení našich dětí. Takže díky tomu získáváme přehled o tom, jaké školy navštěvují a jak se jim daří probírané učivo zvládnout, eventuálně na co se více zaměřit.

Je něco, co byste chtěla dodat závěrem?

Ráda bych tímto poděkovala zaměstnancům Člověka v tísní a partnerským organizacím, díky kterým jsme mohli náš předškolní klub posunout hned o několik kroků dopředu a dát mu tak nový rozměr. Zároveň patří moje velké dík i zaměstnancům jihlavského magistrátu – především odboru sociálních věcí, správy realit, rozvoje města a odboru školství – především panu Tomášovi Koukalovi za výbornou spolupráci.

Martin Kovalčík
Člověk v tísní

Do jihlavských základních škol nastoupí o 84 dětí více než vloni

V Jihlavě proběhly na konci ledna zápisy do prvních tříd pro další školní rok. Jejich výsledky zhodnotil Mgr. Tomáš Koukal, vedoucí odboru školství, mládeže a tělovýchovy.

Kolika dětí se bude v Jihlavě nástup do základních škol týkat?

Do jihlavských základních škol by pro školní rok 2015/16 mělo nastoupit 779 dětí, tj. o 84 více než vloni.

Bude se v souvislosti s tímto navyšovat i počet prvních tříd a pedagogů?

Ano. Počet tříd plánujeme navýšit o dvě třídy, s čímž souvisí i zvýšení počtu pedagogů o stejný počet.

Jaká je v Jihlavě situace ohledně dětí s odkladem školní docházky?

Dětí s odkladem je v Jihlavě za poslední 3 roky cca 130. Z těchto 130 dětí nám cca 90 jde do přípravných tříd.

Kolik přípravných tříd se bude otevírat pro školní rok 2015/16?

Bude to šest přípravných tříd na pěti základních školách.

HLAVNÍM CÍLEM PŘEROVSKÉHO KLUBU je snaha umístit děti do běžných mateřských škol.

Foto: archiv ČvT

PŘEROV V klubu platí jasné pravidlo „mluvíme zde spolu česky“

Přímá komunikace s rodiči může zabránit vzniku konfliktů. To platí v Česku i na Slovensku.

Zdeňka Slámová z olomoucké pobočky organizace Člověk v tísni měla možnost poznat, jak to chodí v mateřské škole na východě Slovenska. Během své práce působila krátce ve městě, srovnatelném s Přerovem. Nejednalo se o žádnou osadu, avšak o město, na jehož okraji vyrostla sociálně vyloučená lokalita. Díky tomu místní školku navštěvovaly pouze děti z přilehlého okolí. Ve svém blogu se zamýšlí nad společnými rysy a rozdíly ve fungování přerovského předškolního klubu, který olomoucká pobočka provozuje a slovenské školky.

Rodiče mají podobné obavy

Prvním společnou charakteristikou, se kterou se setkáme, je fakt, že do obou zařízení chodí děti ze sociálně nepodnětného prostředí. Některé z nich se potýkají s jazykovou bariérou, především na Slovensku se často se slovenštinou setkávají poprvé až v mateřské škole. Školka i předškolní klub mají zaveden pouze dopolední provoz. A rodiče těchto dětí upřednostňují jejich vzdělávání v předškolním klubu nebo ve školce, která má ve městě pověst segregovaného zařízení. Své děti neposílají do klasických mateřských škol.

Hlavním důvodem je jejich obava z neznámého prostředí, někdy jim chybí potřebné informace.

Podstatnou roli v tom hraje způsob komunikace ze strany školky. Není-li komunikace s rodiči srozumitelná, stává se zdrojem konfliktů. Jak pracovnice předškolního

Přímá komunikace s rodiči pomáhá odstranit bariéry strachu a budovat vztah založený na vzájemné důvěře.

klubu, tak vedení slovenské školky se nezávisle na sobě shodly na tom, že jasná a přímá komunikace s rodičem nejen odstraní bariéry strachu, ale zároveň pomáhá budovat vztah založený na vzájemné důvěře.

Ve slovenské školce pracují tři asistentky, které mají výhodu v tom, že mluví romským etnolektem a jsou tak nápomocny nejen dětem, ale také jejich rodičům. Také v Přerově pracuje asistentka, která

romštinu ovládá. Jako „překladatelka“ zde ale působí velmi výjimečně, v klubu totiž všichni jeho návštěvníci respektují zavedené pravidlo: „mluvíme zde spolu česky“. Rozhodně se nejedná o snahu potlačit vyjadřování dětí, ale spíše jejich podporu a přípravu na školní docházku a nutnost respektovat zavedená pravidla.

“ Přechod do běžné školky

Slovenská školka má, i přes všechnu svoji snahu, ve městě pověst tzv. „looser školky“ a k dětem, které tam chodí, je tak přístupováno bohužel i po jejich nástupu na základní školu. V Přerově má naopak dle mého názoru předškolní klub dobré renomé. Pracovnice vnímaly zpočátku ze strany běžných mateřských škol vůči klubu nejistotu, nicméně jejich vzájemné vztahy se postupem času naladily na přátelskou vlnu a s některými mateřskými školami klub navázal dokonce aktivnější spolupráci. To dává možnost tamním dětem přestup na běžnou mateřskou školu, odkud bude jejich nástup do základní školy plynulejší.

Zdeňka Slámová
Člověk v tísni

BUDOU MÉ DĚTI dobře přijaty nebo zůstanou stranou?

Ilustrační foto: Simone Ramella (CC BY 2.0)

FRÝDEK MÍSTEK Rodiče se bojí nechat děti v neznámém prostředí

Marcela Bužgová, lokální pracovnice Agentury pro sociální začleňování ve Frýdku Místku, vysvětluje, proč rodiče neposílají děti do klasických mateřských škol.

Máte alespoň hrubý odhad, kolik procent předškolních dětí žijících ve vyloučených lokalitách nenavštěvuje ve Frýdku Místku žádnou formu předškolního vzdělávání?

Když v polovině roku 2013 vstupovala Agentura do Frýdku Místku, dělali jsme celkový výzkum v oblasti sociálního vyloučení. V oblasti vzdělávání jsme dostali k dispozici velice málo dat. Na základě vlastních šetření jsme dospěli k tomu, že ze sociálně vyloučené lokality docházelo do MŠ 11 dětí, dalších 6 do přípravné třídy a asi 17 jich navštěvovalo místní předškolní klub Prámínek. Nyní je situace obdobná, jen se trochu zmenšil podíl dětí přímo v MŠ. Pokud jde o celkový počet dětí mezi 3-6 lety, které žijí v sociálně vyloučené lokalitě, ten se ročně pohybuje kolem 60 - 80.

Jaké jsou nejčastější bariéry, které rodičům brání dávat své děti do školek?

Bariéry, které vyplynuly v rámci některých šetření projektu „Pojďte do školky!“ jsou především neochota ponechat dítě v neznámém prostředí a chybějící pozitivní vzory v oblasti vzdělávání. Dále je to finanční situace rodiny a celková poslou-

nost problémů, které rodiče řeší, mezi nimiž není absence předškolního vzdělávání na jednom z prvních míst.

Osvědčilo se vám v praxi něco, co by jejich obavy pomohlo překonávat?

V rámci projektu se realizovalo několik adaptačních dnů pro děti z lokality v MŠ. Na podzim byly naplánované obdobné ná-

Celkový počet dětí mezi 3-6 lety, které žijí v sociálně vyloučené lokalitě se ročně pohybuje kolem 60 - 80.

vštěvy, kterých by se s dětmi účastnili i jejich rodiče, ty však z důvodů organizačních změn v MŠ neproběhly. V tomto ohledu by pomohlo masivnější realizování právě adaptačních dnů, což je také jedno z navrhovaných doporučení projektu.

Spolupracuje ve Frýdku Místku v této věci nějak vaše Agentura s Člověkem v tísní?

Ano, snažili jsme se o prosazení projektu „Pojďte do školky!“, který pro Člověka v tísní realizovalo Sdružení sociálních asistentů. Vzhledem k prvním tématům v rámci lokálního partnerství, mezi nimiž se jako jedna z priorit objevilo předškolní vzdělávání, jsme předpokládali, že by zde tento projekt mohl být přínosem. Bohužel klíčový partner, odbor školství, kultury, mládeže a tělovýchovy (OŠKMT) nezareagoval na aktivitu tohoto projektu příznivě a nezapojil se do realizace. Tato situace pak poznamenala fungování celého projektu, z něhož tak nemohly být realizovány aktivity v takovém rozsahu, aby projekt přinesl významný posun v oblasti předškolního vzdělávání.

Jak hodnotíte opatření, která projekt „Pojďte do školky!“ navrhuje?

Řekla bych, že všechna navrhovaná opatření jsou naprosto adekvátní, i realizovatelná v případě ochoty a vůle zainteresovaných partnerů. Teď budou předána partnerům a bude dále diskutováno jejich možné využití.

**Kateřina Lánská
Člověk v tísní**

SOKOLOVSKÝ PŘEDŠKOLNÍ KLUB se snaží připravit děti na bezproblémový vstup na základní školu.

Foto: Iva Zimová

SOKOLOV Co brání vstupu některých dětí do běžných školek?

Mezi hlavní bariéry, bránící vstupu na MŠ, patří nedostatek informací a nezkušenost.

„Jednou z bariér bránících integraci romských dětí, které vyrůstají v prostředí sociálního vyloučení, do klasických mateřských škol, je nedostatek informací,“ píše ve své analýze Marie Jelínková, koordinátorka předškolního klubu ze sokolovské pobočky Člověk v tísni, o. p. s., jednoho z dalších účastníků projektu „Pojďte do školky!“. Rodiče se tak například domnívají, že předškolní zařízení jsou určena pro děti, jejichž rodiče jsou zaměstnaní, či že jsou určeny pouze pro děti z majoritní společnosti. Ve svém okolí často neznají další rodinu, jejíž dítě by mateřskou školu navštěvovalo, nemají reálnou představu o chodu zařízení a činnostech, které jsou zde s dětmi realizovány. Mezi rodinami často kolují nejružnější mýty o zlých učitelkách, panují u nich obavy, zda bude jejich potomek dostatečně přijmut, a to jak kolektivem dětí, tak pedagogy.

Adaptační pobyty

Při odstraňování této překážky se velmi dobře osvědčují tzv. adaptační pobyty. Jedná se o pravidelné návštěvy mateřských školek, během kterých mají rodiče s dětmi příležitost blíže se seznámit s režimem školek a poznat se s personálem. Adaptač-

ní pobyty započaly zhruba před třemi lety, kdy ve městě fungovala Agentura pro sociální začleňování. V rámci pracovní skupiny „Vzdělávání“ byla mezi pracovníci předškolního klubu a ředitelkami mateřských škol dojednána spolupráce, díky které jsme během pravidelných návštěv zjistili, že děti nemají se začleněním do kolektivu žádné problémy. A v ten okamžik se zrodil nápad přenést tuto přímou zkušenost také na rodiče.

17

Tolik dětí z předškolního klubu by se mělo dostavit letos k zápisům do mateřských škol. Přispěly k tomu i adaptační pobyty, které v Sokolově započaly před třemi lety.

Již v prvním roce přišli díky tomu k zápisu dva budoucí předškoláci. Obě děti po celý rok docházely pravidelně, ve školce se jim líbilo, našly si zde kamarády. Díky individuálnímu přístupu učitelky se podařilo dětem během roku dohnat vše potřebné a do školy šly dobře připravené. Matky

tuto pozitivní zkušenost šířily mezi dalšími rodiči v lokalitě a následující rok se dostavilo k zápisu pět rodičů. A tento rok by to mělo být 17 dětí.

Nevěděla jsem, jak a co dělat

Adaptační dny mohou pomoci při odstraňování prvopočátečních obav, avšak problémy v komunikaci se tím nevyřeší. Naši bývalí klienti, jejichž děti přešli do mateřské školy, se na nás krátce po nástupu obraceli s žádostmi o radu a pomoc při řešení nepřehledných situací, kdy měli pocit, že se učitelky k jejich dětem nechovají přiměřeně. Dokonce měli tendence děti z mateřské školy odhlásit.

Rodiče jsme proto motivovali k tomu, aby o svých obavách s učitelkami hovořili. Probírali jsme spolu například, jakou formu komunikace zvolit, v případě zájmu jsme jim nabízeli doprovod k jednání. Postupně se naučili s pedagogy lépe komunikovat, pochopili, že paní učitelka nečeše dítěti vlasy proto, aby zjistila, jestli v nich má vši, ale prostě proto, že je rozčuchané, že oběd dítě nemusí nutně sníst celý, ale bylo by dobré, aby snědlo alespoň jeho část, aby nebylo hladové.

OKOLNÍ PROSTŘEDÍ tvoří jeden ze základních faktorů, které rozhodují o tom, zda je dítě ve škole úspěšné.

Ilustrační foto: Iva Zimová

Vzdělání rodičů

Další podstatnou bariérou ovlivňující nejen vstup dětí do mateřských škol, ale prakticky celou jejich vzdělávací kariéru je vzdělanostní úroveň rodičů. Základní školy bohužel stále nejsou schopny výrazně mírnit dopady sociálního znevýhodnění. Vzdělávací systém je postaven na předpokladu, že rodič bude při přípravě do školy dítěti oporou, zopakuje a v případě potřeby do- vysvětlí probrané učivo, bude procvičovat vyjmenovaná slova a násobilku. Rodiče, o kterých zde hovoříme, jsou však převážně absolventi praktických škol (dříve zvláštních), výjimkou nejsou ani ne- gramotní rodiče. Většina z nich navíc nemá ke škole kladný vztah a nemají na ni pozitivní vzpomínky. Chybí jim nejen potřebné znalosti a zkušenosti, ale bohužel často také motivace, která je podlomena přesvědčením, že děti pracovní uplatnění v budoucnu, stejně jako oni, nenaleznou a škola jim k tomu nepomůže.

V mnohých rodinách navíc stále platí, že o děti výhradně pečuje matka, a to až do jejich nástupu do školy. Umístění dítěte do mateřské školy může být vnímáno jako jeho odkad a selhání v roli matky. Rodiče je proto potřeba přesvědčit, že umístěním dítěte do předškolních zařízení o ně nepříjdou a dítě tím pouze získá. Více než poukazování na dovednosti, které zde dítě získá, slyší rodiče na potřebu socializace dítěte, učení se soužití v kolektivu vrstevníků a přijetí učitele jako autority. Vysvětlujeme jim také, že pokud nepoznají, jaké to je fungovat v dětském kolektivu, bude pro

jejich děti vstup na základní školu velkým šokem. Tento argument se ukazuje jako účinný, naráží totiž opět na osobní zkušenosti samotných rodičů.

Finance

Vzhledem k tomu že rodiče dětí, se kterými pracujeme, velmi často pobírají sociální dávky, ze kterých nejsou schopni náklady na mateřskou školu hradit, hraje i finanční stránka určitou roli. Nejedná se však o bariéru, se kterou bychom se v praxi setkávali často. V Sokolově je možné, v případě že rodič doloží, že je příjemcem dá-

školní výdaje jsou důležité a jaké nikoliv. Rodičům je doporučováno, aby si začali co nejdřív na výdaje šetřit. V případě potřeby jim doporučíme pomoc našich kolegů, kteří s nimi mohou důkladně rozpracovat rodinný rozpočet, vytvořit přehled příjmů a výdajů a pomoci jim identifikovat místa, kde lze na školku „ušetřit“.

Nevhodné prostředí

Velká část rodin, se kterými pracujeme, žije v bytech, které jsou ve špatném technickém stavu a nevyhovujících hygienických podmínkách. Nemusí v nich být zavedena teplá voda, chybí ústřední topení, v bytech je zima a vlhko. Dochází k přeplněnosti bytů, děti vyrůstají na minimálním prostoru bez potřebného soukromí a klidu k přípravě do školy. Dlouhodobá finanční tíseň dostává mnohé rodiny do postavení dlužníka, což může skončit odpojením od elektřiny a vody. To vede k tomu, že rodiče nejsou schopni zajistit ani základní hygienickou péči.

Český vzdělávací systém je postaven na předpokladu, že rodič bude při přípravě do školy dítěti oporou.

vek hmotné nouze, požádat písemně ředitele MŠ o prominutí platby za školné. To se v místních mateřských školách pohybuje kolem 500 korun měsíčně. Kromě toho je zapotřebí uhradit zhruba 600 korun za rok na kulturní akce, výlety apod. Povinnost platit stravné zůstává, to se pohybuje cca 30 Kč strava/den.

Při práci s rodinami se proto zaměřujeme i na plánování potřebných výdajů, které s docházkou do školky souvisí. Informujeme je o podmínkách prominutí platby za školné, bavíme se s nimi o tom, jaké

V lokalitách se také ve zvýšené míře vyskytují sociálně patologické jevy. Děti žijí v izolaci, bez kontaktů se společností, z nedostatku pozitivních podnětů tráví čas nevhodným způsobem. To vše se projevuje na chování dítěte, pro které může být školka prvním kontaktem se světem, který leží za „zdi“ sociálně vyloučené lokality. A zároveň jeho vstupenka, která mu v budoucnu umožní tento svět definitivně opustit.

Romana Sapoušková
Člověk v tísní

PŘEDŠKOLNÍ KLUB v Rokycanech praskal během loňských Velikonoc ve švech.

Foto: archiv ČvT

ROKYCANY **Kapacita mateřských školek je maximálně naplněna**

Velký počet dětí ve třídě znesnadňuje vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

Rokycany jsou běžným českým maloměstem. Žije v něm zhruba patnáct tisíc obyvatel, naleznete zde historické centrum s kostelem, na opraveném náměstí pak stojí radnice. Dále od středu města leží území rodinných domků a vilek a dvě menší sídliště. Jedno z nich se nachází za trati. Tato část města má horší pověst, protože je zde, kromě bytů města, i několik ubytoven, které vznikly z bývalých kasáren. Nejedná se o zcela klasickou sociálně vyloučenou lokalitu, ale mohou-li si obyvatelé města vybrat, dávají přednost části Rokycan na druhé straně trati. Pokud ale na vybranou nemají, musí žít zavděk i ubytovnou, kde je každodenní realitou křik, nepořádek, nedostatek soukromí a neustálé konflikty. A někteří obyvatelé na vybranou nemají, stačí nemít na počáteční kauci.

Školky praskají ve švech

Prostředí ubytoven nesvědčí nikomu, nejvíce jím však trpí děti. Na ty nejmenší se v rámci projektu „Pojďte do školky“ zaměřili pracovníci plzeňské pobočky organizace Člověk v tísni, která v Rokycanech již několik let působí. „V září 2013 jsme zde otevřeli předškolní klub. Podařilo se nám zajistit prostory, které byly uzpůsobeny dětem,

a k tomu se nacházely právě v lokalitě s vysokou koncentrací ubytoven. Tím odpadla část organizačních starostí,“ popsala počátky projektu Bára Kovářová, pracovnice klubu.

Po otevření předškolního klubu začali jeho pracovníci spolupracovat s okolními mateřskými školkami. V Rokycanech se nachází dvě: Školní a U Saské brány. Školka ve Školní ulici v sobě zahrnuje tři budovy (ve Školní ulici, v Čechově ulici a v Borku), MŠ U Saské brány tvoří školka Saská a Pohádka.

50

až tolik ohrožených dětí může v Rokycanech zůstat mimo systém předškolního vzdělávání

Kromě toho jsou ve městě ještě dvě soukromé mateřské školy. Celkově rokycanské školky navštěvuje přibližně 500 dětí. Jejich kapacita je zcela naplněná, ještě před rokem se do školek nedostalo celkem 150 dětí. V letošním roce se situace o něco zlepšila, do školek se dostaly všechny děti starší tří let.

Školství jako takové je v Rokycanech řízeno Odborem školství a kultury. Ten sleduje především hospodaření škol, jinak ale jeho pracovníci zdůrazňují samostatnost jednotlivých školských subjektů. Například nesledují kritéria přijetí ve školkách, to je v plné kompetenci jednotlivých školek, jen po zápisech zjistí, kolik bylo přijatých a nepřijatých dětí.

Nízká docházka

Ve všech školkách shodně konstatují, že děti ze sociálně znevýhodněného prostředí školky navštěvují zřídka. „Při přijetí důsledně uplatňujeme antidiskriminační opatření. Neptáme se například, zda jsou rodiče zaměstnaní nebo zda je matka doma s dalším dítětem,“ zdůrazňuje například ředitelka Mateřské školy U Saské brány. Problém je však často již v tom, že děti, které žijí v ubytovnách či v jiném, podobně nevhodném, prostředí, se k docházce do školek vůbec nehlásí. Jejich počet může čítat několik desítek. Pokud už se přihlásí, mají často problém s docházkou, což je de facto bráno tak, že tím blokují místo dětem, na které se při přijetí nedostalo. „Tyto zkušenosti vedly vedení jedné školky k tomu, že po naší klientce chtěli, aby při nástupu do školky zaplatila tři školné dopředu. Rodina

ŽIDLIČKA se v hodině muzikoterapie rázem změnil na bubíněk.

Foto: archiv ČvT

vnímala toto opatření jako diskriminační (domnívali se, že se týká jen Romů) a rozhodli se dítě do školky neposílat. Ale placení školkovného zálohovně na 3 měsíce dopředu je uplatňováno plošně pro všechny rodiče a vedení školky zdůrazňuje, že lze požádat o jeho odpuštění v případě nepříznivé finanční situace rodiny.

Vedení školek zdůrazňuje, že nemá problém přijmout handicapované děti nebo děti sociálně znevýhodněné. V čem je tedy problém? Snaží se zajistit podporu pedagogicko-psychologické poradny, asistentů nebo logopeda. V průběhu kurzů pro pedagogy mateřských škol, které v rámci projektu pořádala organizace Člověk v tísni, opakovaně zazníval jiný argument: při současném počtu dětí v mateřských školách není možné mít ve třídě více než dvě děti se zvláštními vzdělávacími potřebami, jinak je narušena činnost třídy.

Do školek nechodí ti, kteří je nejvíce potřebují

„Je třeba přiznat, že i naše zkušenost z předškolního klubu je taková, že někteří rodiče nechápou význam předškolního vzdělávání a je dobré s nimi o tom mluvit, vysvětlit jim, co dítěti pobyt v předškolním zařízení může dát. Na příkladu našich klientů také vidíme, jak je obtížné po rodičích chtít, aby dbali na vzdělání svých dětí, když zároveň řeší závažnější problémy, jako je například otázka, kde budou bydlet,“ říká Bára Kovářová. Nezáměr o předškolní vzdělávání může podle ní souviset i s dalšími skutečnostmi.

Pokud například nemá matka práci, zůstává doma a její děti s ní. Školku rodiče navíc často vnímají jako instituci na hlídání dětí a nechápou její vzdělávací funkci. Navíc často mívají nedůvěru k jakýmkoliv institucím. A zde je prostor pro sociální práci. „Postupem času se daří rodičům vysvětlovat důležitost vzdělání pro další životní perspektivu jejich dětí a motivovat je k podpoře jejich vzdělávání. Také by pomohlo, kdyby byla snaha těchto rodičů podepřena dalšími opatřeními, která by snižovala jejich nedůvěru ke školám. Mám na mysli například dny otevřených dveří, doprovod k zápisu nebo adaptační dny,“ uzavírá Bára Kovářová.

Zatím však zůstává bohužel faktem, že předškolní vzdělání nevyužívají právě ti, pro které by bylo nejprospěšnější.

Zatím však zůstává faktem, že předškolní vzdělávání nevyužívají bohužel právě ti, pro které by bylo nejprospěšnější. Ti, jejichž rodinné zázemí je nedostatečné a způsobí, že děti přicházejí do školy nepřipravené na povinnou školní docházku, nemají požadované návyky, znalosti a dovednosti. Pokud se u těchto dětí navíc vyskytnou nějaké handicap, jako jsou např. vady řeči, začínají se řešit až ve školním věku, což už může být pozdě. Důsledkem narůstajících problémů pak může být zařazení takového dítěte do praktické školy, a to přesto, že tam vůbec nepatří.

Šetření PISA potvrdilo, že v ČR stále platí: pokud jste průměrný nebo průměrný se blíží dítě a máte dobré zázemí a kompetentní rodiče, nebude vám ve škole nic zásadního scházet. Pokud ale toto štěstí nemáte a narodíte se na „špatné adrese“, neposkytne vám škola to, co by vám poskytnout mohla. Dětem, které vyrůstají v nepodnětném prostředí, by velmi pomohla předškolní příprava v mateřské školce. Bohužel do ní pravděpodobně nenastoupí. Rodiče je tam nepřihlásí a systém nezachytí, že je zde dítě, které by ještě před započítáním povinné školní docházky potřebovalo nějakou pomoc. Do školy tak přichází nepřipravené a tento

deficit, způsobený hůře nastavenou startovní čarou, už většinou nedožene. Zvláště pokud se dostane do školy, kde je takových dětí na jednu třídu moc a chybí zde asistenti pedagoga či školní psycholog.

Co s tím? Co nejdříve vytipovat děti, které by mohly mít ve škole obtíže, poskytnout jim dostatečnou předškolní přípravu, ať už v mateřských školách, přípravných třídách nebo jiných předškolních zařízeních, tak aby byl alespoň částečně srovnán jejich handicap. A dále jim umožnit, aby navštěvovaly základní školy, kde se budou setkávat s dětmi různého nadání a schopností, tak aby nebyly hned na začátku onálepkovány a měly šanci se optimálně rozvíjet a zlepšovat. To neplatí jen v Rokycanech, ale v celé České republice. Jen tak je šance, že škola bude i pro děti, které to nejvíce potřebují.

Klára Chaloupková
Člověk v tísni

SYSTÉM SPÁDOVOSTI ve výsledku generuje některé důsledky, které negativně dopadají na všechny zúčastněné strany – jsou komplikací jak pro zřizovatele, vedení škol, ale i samotné rodiče a jejich děti.

Ilustrační foto: Emily Goodstein (CC BY 2.0)

LIBEREC Spádovost? Rodiče ji vnímají jako omezení svobody volby

Spádová vyhláška pomáhá rovnoměrně zaplnit školy, některým dětem však přináší problémy.

V Liberci platí od prosince 2014 obecně závazná vyhláška, vymezující 21 spádových obvodů základních škol, které se řídí podle trvalého bydliště dítěte. Jedná se o další aktualizaci vyhlášky, jejíž předchozí verze vešla v platnost 1. ledna 2014. Rušila tím vyhlášku s účinností od ledna 2013, ta verzi z ledna 2010, ta z ledna 2005 a tak bychom mohli postupovat dál do historie. Představitelé samosprávy tehdy zdůvodňovali nové vymezení spádových obvodů tím, že je potřeba rovnoměrně obsadit liberecké školy za situace, kdy průměrná naplněnost škol překračuje hranici 90 % a reálně hrozí, že školy ve více zalidněných městských čtvrtích kvůli malé rezervě v kapacitách nepojmou všechny děti ze spádové oblasti.

Nástroj lokálního plánování

Spádovost lze označit za jeden z hlavních nástrojů regulační politiky místních samospráv v oblasti řízení lokálního školství. Obecně má princip spádovosti zaručit, že bude dostatek míst v základních školách pro všechny děti, které v daném místě bydlí. V ideální variantě umožňuje představitelům samosprávy dlouhodoběji plánovat lokální vzdělávací

ní. Díky sledování ukazatele, kterým je evidenční údaj o počtu dětí s trvalým bydlištěm v daném místě, se město může na očekávaný nárůst nebo naopak úbytek počtu školou povinných dětí v předstihu připravit. Může například včas začít školu rekonstruovat, nebo naopak přemýšlet o vhodném využití volných prostor. Spádovost také umožňuje zřizovateli regulovat obsazenost škol – nastavením spádových obvodů lze zaplnit školy z méně zalidněných čtvrtí a naopak.

Obecně má princip spádovosti zaručit, že bude dostatek míst v základních školách pro všechny děti, které v místě bydlí.

Tímto způsobem lze ovlivnit i sociální skladbu školy – lze například zamezit tomu, aby v blízkosti sociálně vyloučených lokalit vznikaly segregované školy. Nebo naopak necitlivým zásahem segregovanou nebo jiným způsobem problémovou školu vytvo-

řit. Princip spádovosti umožňuje ovlivnit podobu vzdělávání na lokální úrovni v pozitivním i negativním smyslu a je proto důležité zacházet s tímto nástrojem obezřetně.

Problém způsobuje už to, že systém spádovosti nezohledňuje migraci a ignoruje fakt, že trvalé bydliště je značně statický údaj, který často neodpovídá bydlišti skutečnému. Jestliže město bere jako jediné východisko plánování evidenční údaj o počtu trvale hlášených osob v daném místě a nekoriguje tento statistický údaj přehledem o reálné situaci, bývá aktuálním stavem a jejími dynamickými změnami v čase nemile zaskočeno.

Rodiče si chtějí školu vybírat sami

Podle slov autorů spádové vyhlášky z ledna 2014 bylo hlavní motivací k zachování systému spádovosti snaha města udržet vysokou naplněnost škol, aby díky maximálnímu využití kapacit nedocházelo k ne hospodárnému plýtvání finančními prostředky. Tento přístup je chválný, na druhou stranu se však ukazuje, že veřejnosti se jasného

zdůvodnění nedostalo. Řada rodičů systém spádovosti vnímá jako nežádoucí zasahování do jejich práv zvolit pro své dítě školu dle vlastního výběru a uvážení. Reagují tak různými způsoby, „adaptace“ na existující spádovou vyhlášku.

Logiku spádovosti rovněž narušuje skutečnost, že ačkoli představitelé samosprávy deklarují, že je úroveň všech základních škol v Liberci srovnatelná, část rodičů to vidí jinak. Spádovost také limituje fakt, že každá základní škola se částečně profiluje na konkrétní zaměření a rodiče tomu podřizují výběr školy pro svoje dítě. Forma výběru nespádových dětí se navíc rodičům nezdá být příliš transparentní. Aby si umístění dítěte pojistili, volí někteří z nich raději cestu přehlášení trvalého bydliště ke známým nebo příbuzným. To představuje velkou komplikaci jak pro zřizovatele a vedení školy, tak pro rodiče dětí, které v daném místě fakticky bydlí. Do školy například již dochází starší sourozenci, a přitom nemají zaručeno, že se jim zde podaří umístit i mladší dítě. Důsledkem je zbytečný stres jak pro rodiče, tak především pro děti. Může se stát, že až do září není skutečně jasné, kam bude moci dítě reálně nastoupit.

Systém spádovosti tak ve výsledku generuje některé důsledky, které nikdo nezamýšlel, nebo s nimi předem nepočítal, které však negativně dopadají na všechny zúčastněné strany – jsou komplikací jak pro zřizovatele, vedení škol, ale i samotné rodiče a jejich děti. Nabízí se proto otázka, zda by tedy nebylo výhodnější spádovost zrušit a nastavit jeden spádový obvod, jako je tomu například v Ústí nad Labem. Ale i cesta jednoho spádového obvodu není nejspěšnější. Vznikají školy, které jsou takzvané výběrové a školy, které jsou segregované. Sociální stratifikace, případně vyloučení, se tím ještě zvyšuje.

Spádová turistika

Jedním z jevů, se kterým se školská politika v Liberci v posledních letech potýká, je tzv. „spádová turistika“. Ukazuje se, že část rodičů by si přála ponechat možnost volného výběru školy pro svoje dítě. Pokud tuto možnost reálně nemají, uchylují se k tomu, že fingo-
ně přehlašují svému dítěti trvalé bydliště do spádového obvodu preferované školy. U zápisu do prvních tříd tak v lednu 2015 deklarovalo na dvou nejvíce exponovaných základních školách s pověstí „elitních“ ústavů trvalé bydliště v příslušném spádovém obvodu školy o 37 % více dětí, v druhém případě dokonce o 58 % více dětí, než byl statistický údaj o počtu zde trvale hlá-

šených dětí z října 2014. Paradoxně se tak pro rodiče stala nejčernějším scénářem hrozba, že z důvodů převisu počtu přihlášek nad kapacitní limity budou školy nuceny přistoupit k losování jako k nejspřavedlivějšímu způsobu výběru dětí.

Problematicku přibližuje ředitel jedné ze škol, které jsou v Liberci právě tzv. spádovou turistikou nejvíce zasaženy: „Ano, znamenali jsme nárůst přihlášených dětí do našeho spádového obvodu. Naštěstí jsme nemuseli přistoupit k losování. Mediální propírání spádové turistiky zafungovalo tak, že některé děti z našeho spádového obvodu jejich rodiče přihlásili do jiných škol – jejich ředitelé mi hlásili, že přijali „naše děti.“ Neslyším rád, že jsme „lepší“ škola. Pro nás je hlavní vytvořit ve škole i ve třídě příjemnou a podporující

Rodiče se často uchylují k tomu, že přehlašují svému dítěti trvalé bydliště do spádové oblasti preferované školy.

atmosféru. Chci u každého žáka maximálně rozvinout jeho potenciál. Časté změny spádovosti nevidím jako šťastné – jsou komplikací pro rodiče, kteří by kvůli změně spádových obvodů měli dát každé dítě do jiné školy. Jako jedno z řešení vidím to, aby školy nebyly rozdělovány podle zaměření – školy pro fotbalisty, hokejisty, matematiky a tak podobně.“

Ti, kteří nemají na výběr

Jiný případ nastává u dětí, jejichž rodiče bydlí na ubytovně nebo v pronájmu, ale trvalý pobyt mají hlášen v jiném městě, než reálně žijí. Pokud jim majitel bytu nebo ubytovny, kde jsou v pronájmu, neu-

třeba upozornit, že bydlení na ubytovně je většinou poslední možností těch nejchudších rodin a dobrovolně by si ho nevybraly.

„Klientka bydlí s rodinou na ubytovně v okrajové části Liberce. Trvale jsou ale hlášeni v Jablonci nad Nisou, protože majitel ubytovny jim tady trvalé bydliště nechal přihlásit. Šla se synem na zápis do nejbližší základní školy v Liberci. Učitelka je ale rovnou odeslala do místa trvalého bydliště. Syna ani nepřezkoušela. Když od klientky zjistila, že její starší dcera chodí do speciální školy, automaticky jí dala telefonní číslo do speciálně pedagogického centra, ať se tam se synem objedná,“ líčí nepříliš povzbudivou zkušenost své klientky ze zápisu na jedné z libereckých škol sociální pracovníce Vladimíra Proškovy z liberecké pobočky organizace Člověk v tísni, která se také podílí na projektu „Pojďte do školky!“

Podobný typ obav z průběhu zápisu dokládá svými slovy také pracovníce předškolního klubu Magdalena Kudláčková: „Do předškolního klubu dochází několik dětí z rodin, které mají trvalé bydliště hlášeno na radnici. A teď se maminky modlí, aby děti vžaly do školy v blízkosti skutečného bydliště. Někdy mají současně ještě mladší sourozence, s nimiž společně pracujeme na tom, aby je přihlásily do mateřské školy. Pokud budou ale dojíždět s každým dítětem na opačný konec města, tak to vzdají předem.“

Závěr

Z pohledu města spádová vyhláška v Liberci skutečně plní pozitivní regulační roli – daří se rovnoměrně zaplnit kapacity všech základních škol ve městě a nevznikají zde sociálně segregované vzdělávací ústavy. Současně však existují případy dětí, na jejichž vzdělávací možnosti má princip spádovosti negativní dopad. Ukazuje se, že největší mezerou stávajícího systému je efektivní komunikace mezi představiteli města, zástupci škol a samotnými rodiči dětí. Dobrou zprávou je, že stávající představitelé samosprávy chtějí o vzdělávací politice začít diskutovat. V tomto měsíci pořádá magistrát první veřejnou debatu s občany města o současnosti i budoucnosti libereckých základních a mateřských škol. Doufejme, že využijí tuto příležitost mimo jiné i k tomu, vysvětlit občanům, jaké jsou motivace magistrátu ke zřízení spádové vyhlášky a v čem je tato regulace pro občany užitečná. Tento směr vítáme a doufáme, že debata nebude poslední.

Eva Pospíšilová Kočárková
Člověk v tísni

BÍLINSKÝ PŘEDŠKOLNÍ KLUB byl vůbec první, který byl v rámci organizace Člověk v tísni otevřen. Bylo to v roce 2006.

Foto: Iva Zimová

BÍLINA Školky mají volno, přípravné třídy a předškolka hlásí plno

Analýza naplněnosti mateřských škol ukázala, že někteří rodiče raději posílají děti jinam.

Jak zajistit kvalitní předškolní vzdělávání pro všechny děti, které žijí na území města Bílina? Tedy i pro děti z rodin s nízkými příjmy, které velmi často vyrůstají v nepodnětném prostředí a pro úspěšné zvládnutí povinné školní docházky potřebují v předškolním věku podporu? Tak zní jeden z bodů, který byl několikrát projednáván na setkáních pracovní skupiny pro problematiku vzdělávání, která se v Bílině pravidelně schází již několik let, a která do určité míry v této oblasti supluje odbor školství, který ve městě citelně chybí. Většina měst se srovnatelným počtem obyvatel a počtem zřizovaných mateřských a základních škol při tom takovýto odbor má.

Sběr dat

Absence odboru školství se projevila například při sběru dat týkajících se předškolního vzdělávání, který probíhal v rámci projektu „Pojďte do školky!“. Město tak neshromažďovalo informace týkající se např. celkového počtu dětí předškolního věku, naplněnosti mateřských škol, počtu dětí s odkladem povinné školní docházky či počtu dětí vypadávajících z předškolního vzdělávání.

„Ve spolupráci s jednotlivými účastníky pracovní skupiny jsme se rozhodli shromáždit, analyzovat a efektivně vyhodnotit potřebné informace. Klíčovými pro nás byly především údaje o kapacitě a naplněnosti mateřských škol, celkovém počtu dětí předškolního věku ve městě a počtu dětí nenavštěvujících žádnou z forem dostupného předškolního vzdělávání,“ říká Zdeněk Svoboda, člen této pracovní skupiny.

Oproti většině měst v ČR jsme se potýkali s opačným problémem, než je nedostatek míst ve školkách.

Zjistit kapacitu a naplněnost nebylo nijak složité, ředitelky školek tyto informace evidují a bez problémů je poskytly. „Před zpracováváním těchto dat jsme neměli ani tušení, že se oproti většině měst v ČR budeme potýkat s opačným problémem, než je nedostatek míst ve školkách,“ odhaluje překvapivé zjištění Zdeněk Svoboda.

Na začátku školního roku 2014/2015 totiž bylo ve všech mateřských školách ve městě 56 volných míst z celkového počtu 475, což je téměř 12 %. Plnou kapacitu naopak vykazovaly všechny přípravné třídy i předškolní klub, který provozuje bílinská pobočka společnosti Člověk v tísni. Proč tomu tak je? Proč chudí rodiče dávají své děti raději do přípravných tříd či předškolního klubu, i když v mateřských školách volná místa jsou? Vědí vůbec rodiče o tom, že školky mají volné kapacity a jak se do nich přihlásit?

Jedním z argumentů, který podporuje snahu dosáhnout naplnění volných kapacit běžných mateřských škol, vychází z výsledků výzkumné studie společnosti Gabal Analysis and Consulting, zpracované pro MŠMT v roce 2008. Na podkladě reprezentativního vzorku škol vzdělávajících romské děti ze sociálně vyloučených lokalit bylo prokázáno, že dlouhodobá docházka do mateřské školy pozitivně ovlivňuje vzdělávací dráhu dětí po celou dobu školní docházky. Oproti tomu, docházka do přípravného ročníku sice vytvoří dětem jistý náskok a významně zlepšuje jejich šance na úspěšný start, nicméně, během prvních

dvou, maximálně tří let povinné školní docházky děti tento náskok „prohospodaří“ a jejich další vzdělávací dráhu již nijak pozitivně neovlivňuje.

Využijte dětské lékaře

K tomu, abychom mohli pracovat s informacemi o kapacitách mateřských škol, je nutné zjistit celkový počet dětí předškolního věku v Bílině a zároveň počet dětí, které do žádného typu předškolního zařízení nedocházejí. Jenže jak tento počet zjistit? S velmi dobrým nápadem přišla pracovnice předškolního klubu v Bílině Lucie Bauerová. „Napadlo mě, že většina rodičů, i těch, kteří v Bílině nemají trvalé bydliště, přihlásila své dítě k dětskému lékaři. Oběhla jsem proto všechny pediatry v Bílině, kterých není moc a poprosila je o počty dětí v jednotlivých předškolních ročnících, které mají v evidenci“, říká. I přesto, že se může stát, že některé děti žijící na území města k dětskému lékaři nedocházejí či že v údajích od pediatriů mohou být také mimobilínské děti, jsou tyto údaje dle Lucie Bauerové nejpřesnější, v podstatě mnohem přesnější než data z Českého statistického úřadu.

Z údajů od pediatriů vyplývá, že v jejich evidenci je celkem 876 dětí narozených v letech 2008–2011. Je však potřeba pracovat s tím, že některé děti narozené v roce 2008 již docházejí na základní školu a naopak ne všechny děti narozené v roce 2011 jsou tříleté. Od celkového počtu dětí se tak odečte počet dětí v prvních třídách základních škol a čtyři měsíční průměry z roku 2011. „Nakonec jsme došli k tomu, že v Bílině žije kvalifikovaným odhadem 596 dětí předškolního věku, z nichž na začátku školního roku 2014/2015 jich 464 dochází do nějakého typu předškolního zařízení a celkem 132 jich z předškolního vzdělávání v Bílině vypadává. Samozřejmě ne pro všechny tyto děti je absence předškolní přípravy problémem“, dodává Lucie Bauerová.

Pokud však vezmeme v úvahu údaje ze Zprávy o stavu romské menšiny za rok 2012, kde je uvedeno, že některou z forem předškolní přípravy navštěvuje pouze 32 % romských dětí a nadto, polovina z tohoto podílu pouze v posledním roce před zahájením předškolní docházky, lze dovozovat, že významná část z oněch 132 dětí může patřit do skupiny dětí, u nichž by docházka do mateřské školy mohla výrazně zvýšit jejich šance na úspěšné zahájení povinné školní docházky.

V obecné rovině lze předpokládat, že vyšší účast dětí na předškolním vzdělávání by mohla přispět ke snížení neúměrně vysokého množství odkladů povinné školní

docházky. Jen pro zajímavost poznamenejme, že podíl dětí s odkladem školní docházky činí v České republice dlouhodobě přes 20 %, což je zdaleka nejvíce v celé Evropě. Pro srovnání, na Slovensku, jež je v pořadí druhé, je to jen necelých 8 %.

12

Tolik procent volných míst bylo ve všech mateřských školách v Bílině na začátku školního roku 2014/2015. Plnou kapacitu naopak vykazovaly přípravné třídy a předškolní klub.

Rodiče volí známé prostředí

V Bílině tedy je k dispozici 56 volných míst ve školkách a více než 130 dětí, které nenavštěvují žádnou z forem předškolní přípravy. Jakým způsobem lze tuto disproporci odstranit či zmírnit? Z jakého důvodu mají přípravné třídy či předškolní klub plnou kapacitu, i když jsou i tam nastavena celkem přísná pravidla? Dle Petra Matího, terénního sociálního pracovníka bilínského pobočky Člověka v tísni, je důvodů hned několik. „Rodiče dávají své děti raději do přípravného ročníku či našeho předškolního klubu proto, že obě tyto služby jsou v lokalitě známé, navíc rodiče mají jistotu, že do nich docházejí děti z podobného prostředí, které se velmi často vzájemně znají. Naopak k běžné mateřské škole mají chudí rodiče velmi často až nesmyslné předsudky, které

Někteří rodiče velmi často nevědí, kde získat důležité informace, například kdy se koná zápis.

vycházejí mimo jiné z ne úplně dobré zkušenosti s různými institucemi. Navíc rodiče velmi často nevědí, kde získat důležité informace, například, kdy se koná zápis“, říká.

Jednou z možností, jak výše zmíněné předsudky odbourávat, jsou adaptační dny, které jsou v Bílině realizovány od školního roku 2013/2014. Smyslem adaptačních dnů je otevřít prostřední běžné mateřské školy chudým dětem a jejich rodičům, aby poznali, jakým způsobem se s dětmi ve školce pracuje, že školka je pro jejich děti velice důležitá a to, co se v ní naučí, využijí při dalším vzdělávání. Děti z předškolního klubu Člověka v tísni tak pravidelně každý měsíc docházejí do školky Švabinského,

kde společně s ostatními dětmi a učitelkami tráví dopoledne.

Robert ukazuje cestu dalším

A již se dostavily první úspěchy, kdy některé děti z předškolního klubu nastoupily do mateřské školy. „Jedním z těchto dětí je i šestiletý Robert“, říká Lucie Bauerová. „Robert chodil do předškolního klubu se svou sestrou dva roky poté, co se přistěhovali z Anglie. Z počátku si zvykal na český jazyk a učil se pravidla předškolního klubu. V mateřské škole jsem ho navštívila a ptala se ho, jak se mu ve školce líbí. Robert mi řekl, že je nadšený, ve třídě má několik kamarádů, líbí se mu procházky a velké hřiště, které má školka k dispozici“, dodává.

I paní učitelka Michaela Šťastná Robertu chválila: „Robert si velice rychle zvykl na řád a režim, který ve školce máme a je na něm vidět, že navštěvoval nějaké předškolní zařízení. Je vnímavý, snaživý a pečlivý. Do všeho jde se zápal a společné aktivity ho baví. Občas se nechá strhnout k nějaké lumpárně, ale to k malým raubířům prostě patří.“ Pozitivní je, že v lokalitě se maminky podělily o dobré zkušenosti a děti ve školce pomalu přibývají. Rodiče už vědí, že školka je pro jejich děti to nejlepší a mohou se na paní učitelky spolehnout.

Kromě adaptačních dnů, které pomáhají odbourávat případné stereotypy rodičů i učitelů v mateřských školách, existují i další možnosti, jak otevřít běžné mateřské školy více potřebným dětem. Režim školek lze přizpůsobit tak, aby motivoval umístění tam své dítě i chudé rodiče. Těmto dětem lze například umožnit docházet pouze v dopoledních hodinách, čímž by nebylo nutné hradit stravné v plné výši. Město by mohlo též doplácet ztráty za školné, o které školky přicházejí tím, že příjmomu dítěte rodičů, kteří jsou osvobozeni od povinnosti platit školné.

Vzdělávání představuje jednu z nejdůležitějších oblastí při řešení problematiky sociálního vyloučení. Dle zprávy OECD z roku 2012 představuje právě neúspěch ve vzdělávání značné náklady na společnost. I vzhledem k tomu, že v Bílině jsou volné kapacity v mateřských školách, je žádoucí nabídnout je dětem, které naší podporu potřebují nejvíce. Není to služba pouze těmto dětem, ale všem obyvatelům města. Pokud jim nabídneme kvalitní předškolní vzdělání, mnohonásobně jim zvýšíme šance na úspěšné zvládnutí základního i středního vzdělávání a tím pádem i na vstup na trh práce.

**Miloš Hrubý
Člověk v tísni**

INVESTICE DO ROZVOJE A VZDĚLÁVÁNÍ

Časopis ZVONÍ! vznikl jako součást projektu Pojdte do školky!
Projektu se účastní tyto organizace: Člověk v tísni, o.p.s., IQ Roma servis, Cheiron T, o.p.s.,
Diecézní charita Brno, pobočka Jihlava, Tady a teď, o.p.s., Sdružení sociálních asistentů,
Diakonie ČCE Vsetín, Salinger, o.s. a Amalthea, o.s.

Redakce: Martin Kovalčík, Kateřina Lánská. Grafická úprava: Jiří Novák.
Vydává Člověk v tísni, o.p.s., Šafaříkova 24, Praha 2, PSČ: 120 00. Kontakt: martin.kovalcik@clovekv tisni.cz